

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Pünköszt

Pünköszt a lélek ünnepe. Karácsonykor az Úr testben való megjelenését, Husvétkor testileg való feltámadását ünnepli a keresztyén világ, amely még hinni tud a hit és a tudomány ellentétes harcai közepett, de Pünkösztkor a csodatevő lelket ünnepli égi erejével, dicsőségével, hatalmas vívmányaival. A csodákban ma már közülünk legtöbb ember kétkedik, de a lélek csodáiban, hihetetlennek látszó alkotásában nem, sőt a művelt emberiség oltárt épít a lángész, a tudomány számára s imádattal rakja arra elismerésének és bámulatának babérszörűit.

Pünköszt a lélek ünnepe. Az emberi lélek átalakulásának sajátságos tünetét mutatja a mai kor felfogása, amely elfeledkezve a Krisztustól s a pünkösztől lélektől kiinduló fényről és világosságról a keresztyénség fiainak világnézetet sötétnek, elmara-dottnak, sőt a tudomány és műveltség előhaladására nézve kárhuzatosnak tartja. De vajjon vitatkozhatunk-e mi arról, fényes délből, hogy ezt derengő hajnal előzte meg? állíthatjuk-e a növényről, hogy nincsen gyökere, a háznak, hogy nincsen fundamentoma? Bizonyára nem s épen így a fejlődés szédületes magaslatán álló korunknak nem szabad elfelejteni, hogy a mai műveltség Krisztustól és az általa elküldött pünkösztől ered. Ha az első Pünköszt ünnepén nem lobogtak volna zúgó szélvész között a lángnyelvek, nem világolnának ma szerte az egész földön a tudomány és művelődés hatalmas fákljai. Ha a lélek ereje által megihletett 12 apostol nem indul el vándorútjára a keresztyénség magas-tos elveinek elterjesztésére, az emberi könyörület művei, a humanismus nemes intézményei nem állot-tak volna elő a szenvedő emberiség sebeinek be-gyógyítására. A pogánykornak is volt tudománya, de annak nyomán nem fakadt humanismus. Mindent ami szépet, ami nemest, ami felemelöt magunk körül látunk, a keresztyénségnek köszönhetünk s mégis ennek a keresztyénségnek hátat akarunk fordítani,

mint valami hullának, amelybe életet önteni már nem lehet, amely már a múlté s az enyészeté. Nemcsak az egyes ember, hanem az egész emberiség háládatlan és ennek a háládatlanságnak a mi korunkban legsajnálatra méltóbb tárgya a keresztyén-ség. Kialudt kráter sokak szerint, amelyből pünköszt lángnyelvek nem csapnak fel többé, hogy lázba hoz-zák az embereket eszményibb küzdelemre, igazi lelki munkák teljesítésére. Hányszor vetik szemünkre öntelt lelkek képzelt tudások birtokában: Ti a keresztyénséget, mint valami bénult beteget csak villanyossággal tudjátok fentartani: egy-egy kiváló keresztyén szónok, avagy tudós szavainak villanyos erejével, avagy ideig-óraig ható eszközök segít-ségével.

A Pünköszt a lélek ünnepe, a keresztyén egyház megalakulásának emléknappja. Fájdalom ez az egy-ház ma már beteg. Be kell ezt ismerni azoknak is, akik még lelkesedni tudnak a keresztyénség esz-ményi elveier. Mi tette beteggé? A tudomány és korunk műveltsége. Igaz, hogy mi már megszok-tuk ezt a mindennapi frázist, miszerint a tuda-mány és a keresztyénség nincsenek ellentétben. Fájdalom, a mindennapi élet, korunk rohamos emancipálódása a vallástól az ellenkezőt mutatja. Ahol a tudomány trónol, ott nincsen vallás és ahol a vallásosság uralkodik, ott nincsen tudomány. Vannak kivételek, de ezek a kivételek igazán ritkák. Azt sohase várjuk, hogy a tudomány a valláshoz alkalmazkodik, de egyébiránt mi magunk sem kér-nénk az ilyen tudományból, de a vallástól joggal megköveteljük, hogy a kor nézeteivel, a fejlődő tudományossággal ne helyezkedjék ellentétes állás-pontra. Különben is a keresztyénség alkalmazko-dási képességét a mohamedanizmussal és budhis-mussal szemben minden okosan gondolkozó ember bámulattal ismeri el.

Pünköszt a lélek ünnepe. Egykoron a zúgó szél-vész sok előítéletet, sok kicsinyeskedést elsepert a tanítványok lelkéből. Mi is a keresztyén egyházból korunk szellemének hódolva seperjük ki a holt for-

mákat, a merev, hagyományos hitcikkelyeket, amelyek kifejezhetik egy kor vallásos nézetét, de nem azt a keresztyénséget, amelyre a XX. századnak szüksége van. Legyen igazi lelki ünnep a Pünköszt. Krisztus tanításainak ne a holt betűire, hanem a lelkére esküdjünk. Az Isten lélek, szükség, hogy őt lélekben imádjuk. Nem beteg, hanem igazi éltető, eleven keresztyénségre van nekünk szükségünk, amely aztán nem fog hadat üzeni a tudománynak és amely ellen nem fog háborút viselni a tudomány.

Dr. Veress István.

Erőpazarlás

(Vége.)

Bizonyára nem veszi a Főtiszteletű püspök úr rossz néven, ha ezeket a valóban emelkedett szellemű, szép szavakat, melyek véleményünk szerint még ma sem veszítették el aktualitásukat, jó részben mi, tanárok is magunkra vesszük és vonatkoztatjuk. Mert igaz ugyan, — amiről szintén esik szó e beszédben, — hogy a tanárok jogi elismertetésének kezdete némely ponton megelőzi s mértékre is talán (ott, ahol, a presbiteriumban¹ p. o. nem) haladja is némileg a tanítóké, de betöltést és méltó befejezést ép úgy nem nyert még ma sem, mint a tanítói státusé.

De hogy ha a fenti szép apológiák s más lelkes felszólalások nem röppentek is el épen nyomtalanul s ha kivált a tanítók képviseltetésében történtek is némi előnyös változtatások, — mint valami refrainre, térünk erre ismét vissza, — a végső eredmény mégis csak az lett, hogy az új törvény általában szűkmarkúan bánt el a tanúgy munkásaival mind a bíróságokban való képviseltetésüket, mind az egyházi közéletben való jogi érvényesülésük eshetőségeit illetően.

Ilyen levén a többség hangulata, elképzelhetőleg termékeny talajra talált benne az a gondolat is, hogy *a tanároktól, tanítóktól el kell venni azt a régi jogukat, hogy a különböző egyházi gyűlésekre ők maguk választassák képviselőiket s át kell ruházni a presbiteriumokra.*

S ha hosszú vita, ha nehéz küzdelem árán, ha némi jelszó terrorizmussal is tényleg törvényerőre emeltetett ez a gondolat is, ami pedig, bármennyire keresnénk is rá az enyhébb kifejezést, jogtól való megfosztásnál egyébként aligha nevezhető.

Történt pedig ez szintén a Kálvin tanítására, a zsinat-presbiteri és gyülekezeti elvekre hivatkozással.

Dr. Kun Béla fentebb már említett cikkében (Debr. Prot. Lap 1906) meggyőzően mutatja ki, hogy bár e három elv korántsem fedi egymást, nálunk azért szoktak és azért lehet mind a háromra hivat-

¹ A presbiteriumban az ontó igazság mérlege olyan furcsa képet mutat még ma is, hogy a hol egy tanító van, az választás nélkül, tehát hivatalból tagja az egyháztanácsnak, úgyszintén a kántor is, ellenben a ref. főgymnasium igazgatóját erre a megtiszteltetésre már nem találta a törvény érdemesnek. Továbbá ahol 2-3 lelkész van az egyházközségben, ott ugyanannyi tanítópresbitert kell választani, míg ellenben a főgymnasium tanárkarát mindig és mindenütt egy presbiteri hely illeti meg.

kozni, mert „a mi egyházalkotmányunk sem egyiknek, sem másiknak nem merev megvalósítása, hanem Kálvin tanításainak alapján, annak tovább fejlesztéseként keletkezett zsinat-presbiteri elvnek, meg a gyülekezeti elvnek kombinációjából állott elő. Am épen abból, hogy mind a háromra lehet hivatkozni, következik, hogy e három közül egyre sem lehet, mint egyedül rendező alapelve építeni“. Sőt a háromra sem együtt, mert negyedik rendező elvül társul mellőljük a történelmi fejlődés figyelembe vétele, (amelynek fontosságát nem kisebb kálvinista és presbiterianus hirdette, mint Révész Imre), ötödikül meg a célszerűség elve.

A zsinati többség a tanárok és tanítók most említett jogának megszüntetésekor e két utóbbit teljesen figyelmen kívül hagyta. Noha nyomós egyéniségek nyomós érvekkel siettek szóban levő jog védelmére.

Mezey Albert (III. 343-346.) rendkívül érdekes és tanulságos történelmi visszapillantásban mutat reá, milyen gyöngén állott a presbiteri szavazás, illetve választás elve magyar református egyházunkban a régi időkben. És egyuttal az ezen választási módnak túlságbavitelével járó fonákságokra és tökéletlenségekre is.

Ugyancsak ő lelkes meggyőződéssel két pártjára két ízben is (IIIa. 931., 939.) a tanárság és tanítóság régi gyakorlat által megszentelt választói jogának. Egyik helyen egyebek közt ezt mondja: *Hogy az egyházmegyei tanárképviseletet a presbiteriumok választották volna, „ez nem volt soha. 1881 előtt nem volt törvény; addig is a gyakorlat mindig az volt, hogy a tanítók és tanárok magukat képviseltették“. (S tegyük hozzá, hogy ebben sem 1881-ig, sem ezután, szóban forgó legújabb zsinatig, nem látott senki sem rendi, sem érdekképviseleti veszedelmet!) „A mostani kívánalom 24 év óta fel nem merült: ez most itt a vita legutolsó napjaiban lett felvetve“.*

Sass Béla (IIIa. 901.) szerint a tanári képviseltetés eddigi módja — t. i., hogy maguk választották képviselőiket — „a magyar református egyházban évszázadok óta gyakorlatban van“. Különben is p. o. ha a lelkész, meg a tanító — amely gyülekezetben t. i. egy tanító van, — hivatalból lehetnek tagjai a presbiteriumnak, nagyobb sérelem az által sem esik a presbiterialis elven, ha a tanárok maguk választják képviselőiket. Itt tisztán csak „a célszerűségi szempontok dönthetnek és én abban a felfogásban nem osztozhatom, hogy a tanárok képviselete érdekképviselet volna. Amennyiben érdekképviselet, a közérdek képviselete. Így kell lenni s ahol nem így van, orvosolni kell a helyzetet“.

Gróf Degenfeld József (IIIa. 898.) az elhangzott ellenkező vélemények ellenében, a tanárok választói joga érdekében emígy replikázik: „Azt tartom, hogy nem a tanári karok érdekében, de tanúgyünk érdekében a legtöbb helyen szükséges és kívánatos az, hogy a tanárok, illetve a tanítók is maguk által választott képviselőjükkel legyenek képviselve, olyanokkal, akik jól tudják, hogy mi annak a népiskolának vagy középiskolának az érdeke. Ezért megvallom, az egész vita alatt semmi olyan érvet nem hallottam felhozni, ami engem az ellenkezőről győzhetett volna meg. Hiába méltóztatnak hibáztatni azt a kifejezést... szerzett

jogok vannak, tehát nem lehet azokat a jogokat elvenni“.

„Azt gondolom, hogy ha azon az alapon méltóztatnak intézkedni, amely alapon az eddigi törvény állott és amint én is bátorkodtam a magam módosítását benyújtani, sokkal helyesebben, sokkal gyakorlatiasabban méltóztatnak a presbiteriumokat megalkotni, mint úgy, ha a presbiteri elvet a végletekig, igazán ad absurdum visszük“.

Pedig itt Dégenfeld gróf csak a presbiteriumok tanárképviselőinek választási módjára céloz; mennyivel szembeszökőbb az abszurditás, ha az egyházmegyei, sőt kerületi tanárképviselőknek is a presbiteriumok által történő választására gondolunk!

És csakugyan a zsinat-presbiteri választási elvnek legexponáltabb képviselői, legintranszigenesebb hirdetői maguk is belátták, hogy teljes következetlenséggel nem lehet, de talán nem is lenne üdvös ezt az elvet mindenütt és mindenben keresztül erőszakolni.

Kiss Ferenc p. o. (IIIa. 905.), aki ennek az „ünnepi hangulatban“ megvívott nagy elvi harcnak presbiteri részén tudvalevőleg egyik legkiválóbb zászlóvivője és primipilusa volt, így nyilatkozik: „dacára annak, hogy felállítom és ismerem az elvet, a maga ridegségében azt én nem kívánom, mert nem tudom a mai viszonyok közt, a mai helyzetben végig alkalmazni. Ez azonban az én felfogásom szerint egyáltalában nem következetlenség, hanem csak a viszonyoknak, a helyzetnek kellő felismerése és azokhoz való böles alkalmazkodás“.

Hogy erre a böles alkalmazkodásra csakugyan szükség van s hogy a presbiteri elvet csakugyan nem tanácsos pusztán az elvhez való következetes ragaszkodás tetszetős látszatáért kritika és a magasabb célszerűsége, meg gyakorlati következményekre tekintet nélkül tüskön-bokron minden körülmények között keresztül hajszolni (épen azért, mert a presbiteriumok korántsem olyan ideális összetételűek mindig, amilyenek Kálvin tervezte és szerette volna őket; meg azért sem, mert a presbiteri elv maga sem jelenti és kívánja azt, hogy a presbiteriumokat mélységben és magasságban folyton szavazó-gépeknek használjuk, holott inkább csak a mélységhez vannak szokva szemük): az kitetszik és kiolvasható egy másik lelkes presbiterianus — a zsinaton kifejtett presb. vitának másik „elvi magaslatra fellendítője“ — következő bírálatából is: „a testvér-kerületek ezen betegesen szervezett, sokszor közönyös és az egyház iránt nem érdeklődő tagokból összealkotott, legtöbbször egy-szerű, tán írni-olvasni sem tudó emberekből álló presbiteriumoktól várnak minden üdvöt; a presbiteriumok útján töltik be a legfontosabb egyházmegyei és egyházkerületi hivatalokat; ezekkel választatják a püspököt, az espereseket, jegyzőket, gondnokokat, tanácsbírákat és zsinati képviselőket, holott a presbiterium igen sok esetben maga a lelkipásztor, néha valamelyik világi úr, vagy a politikai pártállás. A Kálvin egyháza az egyházi tevékenység köréből kiküszöbölni igyekezett mindenféle idegen befolyást, mi pedig a presbiterialismus cége alatt épen ezeknek nyitunk utat az egyházba“ (Dr. Bartók György: A református egyházak presb. szervezete. Kolozsvár, 1904. 159. l.)

Idetartozólag idézhetünk a Zsinati Naplóból több más érdekes citatumot is:

A III. kötet 333. lapján ugyancsak Bartók Gy. elismervén, hogy a konvent „igen komoly dolgokkal“ van hivatva foglalkozni, azt mondja, hogy őt épen ez a körülmény indítja arra, hogy a konventi képviselőknek választását a kerületek által helyesebbnek tartsa, mint a presbiteriumok által. „Én tehát azt kérem, méltóztassék magukat abból a gondolatkörből kiszabadítani, mintha a presbiteri rendszer azt jelentené, hogy mindig a presbiteriumhoz kell visszamenni“.

Pár lappal tovább (341.) ezt vallja Nagy Károly is: „Gyakorlati szempontból valósággal túlteng a presbiterialis szavazás, mely most is állandóan tart“.

Az egyházalkotmányi vitát egyébiránt maga az előadó Baksa Lajos is e szavakkal vezette be (III. 13.): „A zsinat-presbiteri elv, amelyen a törvénytervezet nyugszik, helyes értelmezés szerint nem jelentheti azt, hogy minden egyházi jog és hatalom kizárólagos és korlátlan gyakorlása a presbiteriumokat illesse“ stb.

Nagy Dezső (III. 56.) Dombi Lajosnak azt a hasonlatát, hogy „a gyökeréből kell szivnia a fának — az egyháznak — a nedvességet, az a gyökér pedig a presbiterium“, frappáns módon úgy fordítja és igazítja meg, hogy „a fa a legfelsőbb régiókban a nedvességet nem legalólról szedi, hanem ez a nedvesség felrögzül a törzsön az ágakba és a levelekbe. Ugrás itten nincsen“.

Idevégőlag nem állhat meg az a csattanósnak látszó ellenvetés sem, hogy a tanároknak és tanítóknak maguk által való képviseltetésével egyházi gyűléseink a karok és rendek szerint tagolt régi rendi országgyűlés vagy a kúriális választási rendszer szerint alakított régi osztrák reichsrath színezetét ölténé magára (Utóbbira nézve l. Zs. N. IIIa. 887.). Nem pedig azért, mert a tanárság és tanítóság semminemű kiváltságos rendhez nem hasonlítható, illet egyáltalában nem alkot, sőt ezekkel épen ellentétben a presbiteriumok által választatván hivatali állásaiba, egyenesen a gyülekezetben, illetőleg az ezt első fokon képviselő presbiteriumokban bírja, odáig ereszti gyökereit. (Odáig még az államsegélyes középiskolák kisebb számban levő „kinevezett“ tanerői is, mert a presbiteriumoknak, mint fenntartó testületeknek ajánlása, meghallgatása nélkül azokat sem nevezheti ki a miniszterium). Ilyenformán ha a presbiteriumok által választás útján egybealakított, tehát a presbiterialis elv által megkívánt alkotmányos retortán egyszer már keresztül ment tanári és tanítói testületek tisztán célszerűségi szempontból (mert egymás képzettségét, tanügyi képviseletre alkalmatosságát ők ismerik legjobban) maguk kívánják egyházi gyűléseinkbe kiválasztani képviselőiket, ezzel ugyan a presb. elven semminemű sérelem nem esik és ezen a képviseltetési és választási módon az „érdekképviseletnek“ semminemű kriteriuma még nagyító üvegen sem ismerhető fel.

Mellékesen megjegyezve, sokkal veszedelmesebb közelítés foglaltatik a régi rendi állapotokhoz abban, ha a presbiterialis elv túlhajtásával úgy a szakerők kiválasztásánál, mint a legmagasabb fokú egyházi administratio szerveinek egybe alkotásánál, — amely szervek munkájában már magasabb szempontoknak,

szélesebb látkörű ítélkezésnek és eljárásnak kell érvényesülni, — minduntalan a presbiteriumokig megyünk vissza. Így cselekedvén, már igazán csak Isten őríz, csak egy hajsza választ el bennünket attól, hogy az egyes szőnyegen forgó ügyekben és kérdésekben is folyton ki nem kérjük a presbiteriumok tanácsát és véleményét. Amivel azután csakugyan szerencsésen eljutnánk a rendi országgyűlések idején divatozott utasításokig. Azokig, amelyek miatt Kőlcseynek ott kellett hagynia az 1832–36-iki dietát és amelyek miatt Deák Ferenc fel sem ment az 1843-iki.

Valóban a zsinat a célszerűsége hivatkozva, többször el is tekintett a presbiteri elv rideg keresztülvételétől. Jobban mondva, belátta, hogy helyes értelmezés szerint presbiteri elv és eljárás az is, ha a presbiterium, amely maga is csak megbízottja a gyülekezetnek, a célszerűség által indokolt esetekben már csak közvetve gyakorolja választói jogát. Az általa választottak, akiket ő bizalmával valami módon megtisztelt: választanak tovább. A magasabb egyházvezetés és a vezetőknek ehhez szükséges selectioja egyházalkotmányunknak illetően fokozatos felépítése nélkül egészségesnek el sem képzelhető a felépítésnek ez a módja a gyülekezetnek meg a presbiteriumnak bázis jellegét nem veszélyezteteti és nem másítja meg.

Az egyházmegyei közgyűlések — az új törvény rendelkezése szerint — csakugyan maguk választják kerületi képviselőiket, a kerületi közgyűlés a konventi képviselőket. Esperesek és egyházmegyei gondnokok hivatalból, tehát újabb presbiteri választás nélkül tagjai az egyházkerületi közgyűlésnek, püspökök és főgondnokok a konventnek, sőt magának a zsinatnak is stb. Az erdélyi egyházkerületnek az a kiváltsága, hogy ott magát a püspököt és espereseket, az egyházkerületi főgondnokot, egyházmegyei gondnokot, egyházkerületi főjegyzőt, egyházmegyei jegyzőket stb. mind nem a gyülekezetek, nem a presbiteriumok, hanem a kerületi és egyházmegyei gyűlések választják, mint szerzett történelmi jog „érintetlenül meg-hagyatott”.

De bezzeg a tanárok, tanítók választási joga, pedig ők is a presbiteriumokban gyökereznek, mert közvetlenül vagy közvetve mindannyian azoknak köszönik alkalmaztatásukat, kérlelhetlenül elkönfiskáltatott. Pedig itt is annál inkább helyén lett volna némi kímélet és „bölcshalkalmazkodás”, mert itt is évszázadok által megszentelt és újabb alkotmányos életünk két első zsinata által is szentesített jogról volt szó. Hogy pedig „szerzett jogok” ne volnának és azokat akár közjogi, akár magánjogi tekintetben ne kellene tiszteletben tartani, az ellen — hogy egyebet ne mondjunk — Deák Ferenc szelleme, meg a büntető törvénykönyv §§-ai egyaránt élénken tiltakoznak.

Hogy már a tanárképviselek választásának a presbiteriumokra ruházása mennyi fonákságot, furcsaságot és ellentmondást eredményezett, részletesen itt nem terjeszkedünk ki rá. Az Orsz. Református Tanáregyesület 1905–6-iki Évkönyve, Dr. Kun Bélának többször említett cikke (Debr. Prot. Lap 1906) s egyházi lapjainkban ez időtájt megjelent több más cikk és a zsinat óta eltelt esztendőknél tapasztalatai bőséges tájékoztatást nyújtanak idevonatkozólag. Az bizonyos, hogy Gróf Degenfeld Józsefnek az a jövendőlése (IIIa. 898.), hogy a tanárképviselek

választásának a presbiteriumokra ruházása arra vezethet, hogy nem az érdemet nézik, hanem azt, aki népszerűsködik, „aki a presbitereknek vagy választóknak szája íze szerint cselekszik” — azóta nem egy kínos feltűnést keltett esetben szószerint beteljesült.

Csupán egyik illusztris zsinati atyának arra az ellenvetésére (IIIa. 883.) teszünk még futólagos megjegyzést, amely szerint ő nem lát abban semmi visszataszító vagy képtelen dolgot, hogy a presbiteriumok olyan tanárképviselekre szavazzanak, akit nem ismernek, mert hiszen ilyesmi megtörténik p. o. a kerületi főgondnok választásánál is. „Ismerik-e azok az apró-cseprő falusi presbiteriumok, hogy kik azok az országos nevű, buzgóságukról ismert nagyjaink, akik között választani lehetne? És mégis minden egyházkerület megtalálja mindig az oda leginkább illő, legarravalóbb főkurátort”.

Először is nem egészen bizonyos, hogy mindig a „legarravalóbb” főkurátorjelölt választatik-e meg tényleg. Másodszor nem bizonyos az sem, hogy a tájékozatlanul szavazó apró-cseprő presbiteriumok szavazatának köszönhető-e, ha csakugyan jól ütött ki a választás? Harmadszor: ez az eset, a főgondnok-választás semmiképp sem analog a tanárképviselek választásával.

Kerületi főgondnokjelöltekül tényleg olyan országos nevű nagy emberek nevei szoktak forgalomba kerülni, akiket hírből legalább ismer a legtöbb presbiterium, vagy ha nem ismerne, ismer a pap. Ha pedig még ez sem ismerné, mivel szabad a választás, joguk van szavazatukkal azt megtszteni, akit épen ismernek. És elvégre egy nekik tetsző érdemes férfiút mégis csak találnak a haza határain belül.

De a tanárképviselek választásánál egészen más a helyzet. Egy máramaros-ugocsi kis presbiterium p. o. az elé a kényelmetlen kötelesség elé van állítva, hogy válogatni kell a hódmezővásárhelyi főgymnasium tanárai között, szavazással eldöntenie, hogy ki lenne közöttük a kerületi képviselőre legérdemesebb, legalkalmasabb, holott egy lelket sem ismernek közülök sem a pap, sem a presbiterium. Vagy ugyanígy kell a pancsovai presbiteriumnak egyénenként bírálat tárgyává tenni a szatmári főgymnasium 16 tagból álló tanárkarát, holott — levén a földrajzi távolság köztük légvonalban is circa 400 kilométer — soha hírüket sem hallották. Ilyenkor természetesen csak holmi sematizmus vagy névtár-fele adhat némi útbaigazítást (ha ugyan, mert esetleg kissé régi kiadású, tévútra nem vezet s vagy meghalt, vagy más helyre költözött, vagy nyugdíjba ment valakire nem szavaztatja le a presbiteriumot), vagy a kerületi központból lekerült valamelyes irányítás... de ezekben az esetekben meg mivé lesz, mivé degenerálódik a fennen megosztott presbiteri választási jog és szabadság? Ha nem volna a kérdés szónoki, vagyis a felelet már eleve magában foglaló, azt felelhetnénk rá: lyukas mogyoróvá. Amiért nem volt érdemes jól bevált és sok százados múltú történelmi jogot nullifikálni.

VI.

Tanárság és tanítóság iránt szintén nem a legkedvezőbb hangulatból született meg az erdélyi tanároknak zsinati úton történt megrendszabályozása, meg a sok pont felvert házassági paragrafus is. (VI. t.-c. 75. §.)

Ha már megszokották az erdélyi egyházkerület akkori vezetői az ottani tanárságnak igazgatótanácsi és kerületi arányszámát, intézték volna el, mint házi ügyüket, lehetőleg méltányosan, odahaza. Nem lett volna olyan feltűnő és bántó, mint így, hogy az egyetemes egyház törvényhozó zsinata egyébként „érintetlen hagyta“ az erdélyi egyházkerület minden, a presbiteri elvvel homlokegyenest ellenkező s más-különb is anakronisztikus színezetű sokféle kiváltságát, a tanárságra vonatkozó történelmi kiváltságot azonban kiemelte a többi közül s őket kivételesen, a Királyhágón innen érvényes törvényes szempontoknak rendelte alá. Miért kellett a privilegiumok iránti féltékenységnek csupán a tanárok történelmi jogai-val szemben lelohadni?

Ami már a VI. t.-c. 23. és 75. §§-ainak a házassodhatást korlátozó rendelkezését illeti, hogy t. i. református tanárok és tanítók „feleségül csak prot. nőt vehetnek“, ez is jogmegszorítást jelent és ez is a legutóbbi zsinaton látott először napvilágot.

A lelkészekre vonatkozólag ugyan mondtak már ki valamikor ilyen tilalmat a Geleji kánonok, ami akkor „a szatmárnémeti zsinaton uralkodó orthodox hierarchia türelmetlenségének“ volt tulajdonítható, de egyébként egyházunk életében „példátlan“ ez intézkedés. „Ez egyenes megtagadása a protestantizmus szellemének“. (S. Szabó József: A zsinat és a tanárok. Debr. Prot. Lap 1905. 22. sz.)

Dr. Bartók György helyesebbnek találta volna (Zs. N. II. a. 744.), ha csupán annyit mond ki a törvény, hogy „kötelesek gyermekeiket egyházunk hitelveiben nevelni“. „Én nem bánom — úgymond — akármicsoda vallású nőt vesznek el, azt sem, ha zsidót vesznek el, sőt talán még örvendenék is rajta; de azt már megkívánom, hogy a gyermekeiket ezek is a mi egyházunk hitelvei szellemében neveljék“.

György Endre (II. a., 971.) még liberálisabb felfogásnak ad kifejezést, mikor még a lelkészekkel szemben sem mondaná ki, hogy „feleségül csak prot. nőt vegyenek“. „Elégnek tartom, ha kikötjük, hogy a családi életben mint viselkedjenek és hogy gyermekeiket egyházi nevelésben részesítsék. Minden további kikötést nem tartok helyesnek és beavatkozásnak tartanék a családi életbe“.

E felszólalások ellenére is a szatmárnémeti zsinatra emlékeztető felfogás győzött.

Pedig mellőzve azt, hogy a református egyházunk szabadelvű hírnevének csakugyan nem szolgál előnyére, hogy mélyen belegázol a szív jogaiba és a lelkiismereti szabadságba: ez a döntés egyúttal egyházunk számbeli gyarapodásának szempontjából is határozottan káros és impraktikus.

Házassodni készülő református tanár és tanító e törvény miatt nem is közelíthet más vallású leányhoz, mert hiszen már a jegyváltást megelőzőleg azt kellene követelnie szíve választottjától, hogy, ha felesége akar lenni, térjen ki a vallásából. Egyszóval a virágfakadás, a kölcsönös gyöngeség és idealizmus eme legboldogabb időszakában szinte revolverező követeléssel arra kényszerítene, hogy harcolja meg a legnehezebb harcok egyikét, amire, ha önértzetes és vallásosan érző emberek vagyunk, a legsúlyosabb lelki kényszer nélkül magunk is nehezen lennénk kaphatók, — a hitváltoztatást s hogy az öröm és boldogság pirja mellett annak könnyen felmerülhet

elgondolása tegye arcát még pirosabbá, hogy kenyérkereső férj nyerkedése végett eldobja magától szülei vallását, addigi hitét...

Nem csoda, ha sok fiatal embert épen gyöngédsége és lovagias érzése visszariaszt attól, hogy ilyen lelki konvulsióknak, ilyen durva dilemmának tegye ki azt, akit lelke mélyén mint eszményt szeret s épen azért a felvetartózkodó, a tisztelő és megbecsülő szerelemnek minden fényével, ragyogásával és gyöngédségével övez körül.

Igy azután sok szép lelki frigy, mely az égben köttetett, földi megkötésre soha sem kerül..... s egyházunk mindannyiszor szegényebb marad egy lélekkel, akit kellő tapintattal, a házasság megkötése után, ha egyszer református férj mellé, református környezetbe került ez ifjú nő s gyermekeinek hitünkben leendő nevelésére már az esküvő alkalmával elköteleztetett (ami mégis könnyebben keresztülvihető és elviselhető követelés az áttérítésnél) legtöbb esetben könnyű lett volna megnyernie.

Bizonyosra vesszük, hogy nagyon sok esetben, mert ilyenkor már nagyobb feltűnés, erősebb kényszerítés nélkül, kevesebb zajjal és az érdekből cselekvés gyanújától menten történhetnék a dolog, a formális áttérés sem maradna el. Vagy, ha elmaradna is, a férj és a környezet akklimatizáló hatása, a gyermekeknek hitünkben nevelése egyházunkra nézve nemcsak hogy ártalmatlanná, de egyenesen nyereséggé tenné az új asszonyt.

Az az egy-két kedvezőtlen eset, ami elvértve olykor előadhatná magát: sem a logika, sem a politikai bölcsesség tanítása szerint nem ok arra, hogy miatta rideg és elriasztó törvényparagrafussal eleve kizárjunk és lehetetlenné tegyünk száz meg ezer, egyházunknak kedvező esetet és eshetőséget. „A törvényt — mondja más vonatkozásban, de ide is illőleg gr. Tisza István (Zs. N. II. a., 987.) — nem kivételekre, de az esetek sokaságára kell hoznunk“.

Némi animozitás és elfogultság megnyilvánult a zsinaton némelyek részéről a tanárok *heti óraszámának* megállapításakor s ezzel kapcsolatban a *tanári munka megítélésében és értékesítésében is*.

Egyik szónok (II. a. 766.) azzal érvelt a református tanárok óraszámának az állami mértékre való leszállítása ellen, hogy ne törekedjünk mindenképen „egy tőlünk idegen szellemű testülettel“ való „uniformitásra“. Szép elv az a függetlenség és tiszteletreméltó intézmény kétségtelenül az autonómia, de argumentumúl épen itt akár egyik, akár másik mégis bajosan alkalmazható. Azon egyszerű ok miatt, mert az isteni gondviselés beláthatatlan osztó kegyelme fizikumból és szellemi teherbíró képességből állami és felekezeti tanárnak teljesen egyenlő mértékkel juttatott.

Egy másik szónok szerint (II. a., 765.) „heti 18—20, sőt 12—15 óra a tanárok tevékenységét „tökéletesen kimeríti“.

Már pedig, hogy ez az annyira félreértett és más foglalkozásuaktól annyiszor megirigyelt 18—20 óra voltaképpen mit jelent; kvalitását tekintve, az ismeretközlésnek, nevelésnek és fegyelmezésnek folyton együttjáró s állandóan a legéberebb figyelmet kívánó hármas tevékenysége miatt, mennyire idegemészto és hogy az előkészületekkel, az írásbeli dolgozatok javításával meg egyéb órán kívüli tanári teendővel

a valóságban az óráknak milyen sokaságává dagad : helyesen csak az ítélheti meg, aki tanítással maga is foglalkozott s akinek idegzetét ama 18–20 óra munkája már sokszor próbára tette, vagy az elhasználódás tönkjéhez is közel juttatta. Aminek a nagy szünidő küszöbén némi akasztófahumorról egyik nem épen rossz tanár egyszer így adott kifejezést : „Tanév elején s jó sokáig még a tanév folyamán is növénydekeimnek a *lelkéhez* igyekszem hozzáférni, tanév vége felé már akaratom és természetem ellenére is *üstöküket* keresem“. Ebben meg van a felelet arra is, miért kell a tanároknak — épen a tanuló ifjuság érdekében — minél több vakáció!

És itt bizonyára nem az a zsinórmérték, nem az a helyes norma, hogy lelkiismeretlen tanár az iskolán kívül nem sokat dolgozik, hanem az, hogy lelkiismeretes és jól tanító tanárnak mennyi erőre, mennyi időre van szüksége. Valóban furcsa és fonák dolog lenne itt is, a jó tanítás lehetőségét csupán a rossz tanároknak gondoló, azokról intézkedő törvénnyel lehetetlenné tenni. Amit a Rendtartás és ellenőrzés jobban megoldhat, helyesebben orvosolhat, minek azt a törvénybe cikkelyezni?

Azt már, hogy olyan kifejezések is hangzottak el legfőbb törvényhozó gyűlésünkben a tanítóságról, hogy a tanítókat az iskolalátogatás közeledtétől a „*hideg leli*“ (II. 591.), meg, hogy azért is nem tudják csekély fizetésükből családjukat fenntartani, „*mert kell a korcsmára is*“ (II.a. 689.), azt már igazán nem vagyunk hajlandók egyébre, mint az egyéni izlés eltévelyedésének számlájára írni, amiről a mindenkinek minden tiszteletét érdemlő zsinat igazán nem tehet. Legfeljebb azt sajnáljuk, hogy ezek a sértő általánosítások — kikerülve az elnökség figyelmét, — nyomban némi rendreutasítást nem vontak maguk után.

VII.

De ideje is immár, hogy a Zsinati Naplóknak folytatott találkozásainknak végét szakasszuk.

A közölt szemelvények, úgy hisszük, kellő igazolást nyújtanak arra nézve, hogy még sem volt egészen alap és indok nélküli az a keserűség, az a fájdalmas érzés, amely a tanárságot és tanítóságot a legközelebbi zsinat többségének a tanügyi munkásai iránt tanúsított magatartása és az új törvénynek ebből kifolyó némely sérelmes intézkedései miatt elfogta és mindmáig is fogva tartja.

Dóczi Imre az egész református tanárság fel fogásának és közhangulatának ad kifejezést, amikor az Orsz. Református Tanáregyesületnek 1906 ápr. 26-ki közgyűlésén mondott elnöki megnyitójában a sérelmeket szóvá teszi. (Református Tanáregy. 1905–06. Évkönyve 50. l.) Úgyszintén az e gyűlésen elhangzott több felszólalás is. Így p. o. a Lic. Rácz Kálmáné (u. o. 120. l.), aki a „közhangulathól azt vette észre“, hogy „mindnyájan azon bizalmatlanság hatása alatt állunk, amellyel a zsinat a tanárok iránt viseltetett“. „Az irányzat a zsinaton, mint tudjuk, tanárellenes volt“ stb. Annýira, hogy csak hosszas elkeseredett vita és a vezetőség erős kapacitálása után jöhetett létre a radikálisabb indítványokkal szemben, akkor is csak szótöbbséggel ez a mérsékelt hargú és tartalmú jegyzőkönyvi határozat (u. o. 39. l.):

„Közgyűlésünk... mély sajnálatát fejezi ki afelett, hogy orsz. zsinatunkon a tanárokat illetőleg bizonyos retrograd irányzat nyilvánult, melynek hatása alatt nem egy olyan sérelmes határozat jött létre, amely a tanárok eddigi jogaival és szabadságával, sőt magával a szabadelvű prot. felfogással is ellenkezik. Egyesületünk a mindnyájunktól érzett sérelmes határozatok ellenében a maga erkölcsi súlyával emeli fel szavát s reméli, hogy egyetemes reformált egyházunk megfogja találni a módokat arra, hogy a sérelmes intézkedéseket egyfelől a végrehajtás alkalmával bántó jellegűktől megfossza, másfelől pedig a legközelebbi zsinaton egyházi törvényeink közül végképpen kirekessze“.

De a közérzést tolmácsolja az a feljajdulás is, mely a Debr. Prot. Lap 1905. évi 22-ik számában S. Szabó József tollából látott napvilágot: „A tanárokat illető újabb sérelmes intézkedések a zsinat nagy többségének legalább is nem kedvező hangulatát mutatják a tanárok iránt. Ez épen olyan feltűnő, mint fájdalmas jelenség. Nekem véghetetlen nehezemre esik látnom azt, hogy én, aki Istentől nyert erőm javát egyházamnak és egyházamért áldozom, az egyház legfőbb törvényhozó testületétől mostoha elbánásban részesülök száz meg száz más tanártársammal együtt, kik ugyanezt mondhatják el, mint én. A sérelmes határozatoknak ilyen hangulathoz viszonyított szarmazása bánt és aggaszt. Bánt ez általánosítás egyes elszigetelt esetek révén, aminők mindenütt és mindenkor előfordulnak, anélkül, hogy törvényhozói beavatkozást igényelnének“.

A tanítók ugyan 1907-ben azzal egyidejűleg, hogy fizetésüknek az állami tanítókéval egyenlő fokra emelése érdekében a zsinatnak az államkormánytól leendő közbenjárását kérik, köszönetüket nyilvánítják az egyházkormányzat különböző fokain részükre biztosított újabb jogokért (Zs. N. VII. 51–52.); de hogy korántsem nyerték meg mindazt, amit kértek, arra nézve elég, ha az új törvénynek idevonatkozó intézkedéseit összehasonlítjuk a zsinati jegyzőkönyv 1905. 418–22. lapjain olvasható felterjesztésüknek egyes pontjaival.

Hogy az elégedetlenség a zsinat óta eltelt évek során nem csillapult s hogy a felpanaszolt erőszakos jellegű törvényes intézkedések az egyház és iskola közötti kapcsolat és összhangot nem tették belsőbbé és teljesebbé s hogy egyáltalában nem hozták meg a törvényalkotók által kontemplált üdvös eredményt: köztudomású.

1910-ben dr. Ferenczy Gyula, látva az áldatlan és szerinte másképp nem is orvosolható helyzetet, egy erős visszhangot keltett bátor cikkben (Debr. Prot. Lap 1910. 5. sz.) azt az eszmét veti fel, hogy egyházainkat külön hitközségekre és iskolaközségekre kell felbontani. Ezek egymás mellett párhuzamosan működve jobban előmozdítanák, úgy véli, az egyház javát és előhaladását, mint a mostani látszólagos egységben, de egymással tényleg állandó feszültségben és belső huzavonában. A nagy németországi protestáns lelkészek példáját követve, akik már lemondtak az iskolaszéki elnöki tiszt viseléséről, jobb lenne nekünk is „az iskolát az egyházban szabadjára bocsátani, mint a mai állapotokat fenntartani“. „Jobb messziről szerelni, mint közelről gyökélni“.

De helyes lenne szerinte az iskola autonómiája azért is, mert magának az egyház autonómiájának fogalma is úgy kívánja. Ennek értelme megköveteli, „hogy az a testület, amely az egyházban olyan fontos szerepet tölt be, mint a tanítóóság (N. B. a cikk gymnasiumi iskolaközsegekről, illetőleg egyházmegegyékről és presbiteriumokról is beszél), amelynek kezén oly nagy szellemi és anyagi javak fordulnak meg, maga igazgassa magát“. „Az iskolaközsegek és a belőlük alakított fokozatos hatóságok a zsinaton találkoznak össze a hitközsegekkel, az ifjabb testvér az öregebbel stb.“

Hamar István (Prot. Egyh. és Isk. Lap 1910. 10. sz.) elismeri ugyan, hogy egyházaink és iskoláink viszonya jelenleg épen nem ideális, de Ferenczy planumát túlzottnak és sok tekintetben veszedelmesnek tartja, mert mihamar teljes szakadásra vezetne. Idevonatkozó fejtegetéseiből csak a következőket idézzük: „Szeretnénk, ha iskoláink és annak tanítói több jogban részesítetténe, mint részesülnek ez idő szerint. Szeretnénk, ha az egyház és iskola kapcsolatában több szeretet és méltányosság érvényesülne, mint érvényesül ma“. Ebből az következik, hogy „ha tanítóink (a cikk tenorja szerint itt is együttal tanárokról is van szó) úgy érzik, hogy nem nyerték meg meg egyházi és iskolai adminisztrációkban és törvényhozásunkban az őket megillető helyet: adjuk azt meg nekik“.

Nem lesz érdektelen Melegh Gyula zsarolyáni lelkésznek szintén e vita során írt cikkéből is (Debr. Prot. Lap 1910. 12. sz.) ideiktatnunk egy pár mondatot. A lelkészek és tanítók közötti antagonizmust — mondja cikkíró — neki is volt alkalma tapasztalnia. Különösen némely nagyfizetésű lelkésznek egyházában. „Sok olyan szomorú példát láttam, ahol a lelkész exclusivitása, hogy ne mondjam büszkesége s a tanítónak épen emiatt kifejlődő visszavonultsága, elkéseredettsége az oka, hogy meg van köztünk ez az ellentét“. Kölcsönös szeretetre és tapintatra van szükség, „mely nem gázol egyfelől a tanító önértébe, az iskola autonómiájába és nem láttat másfelől a törvénykivánta kötelességek gyakorlatában basáskodást“. S e kölcsönös szeretet és tapintatot, „ha nincs meg, nekünk lelkészeknek kell megkezdenünk“.

Nincs rá miért több szót vesztegetnünk: a református tanügy munkásainak helyzete újabb egyházi alkotmányszervezetünkben nagy mértékben rendezetlen még ma is. Jogi elismertetésük hiányai és fogyatkozásai ma is bántják, ma is kedvetlenítik őket. Az egyháztársadalmi lekicsinylés s különösen az egyházi bíraskodás terén való mellőztetésük, szinte arcpirító jogfosztottságuk miatt ma is hangzik ajkaikról urbi et orbi a panasz.

És ez a kedvetlenség nem csak a tanítás és nevelés egyházas színezetét befolyásolja, félni lehet tőle, idestova kedvezőtlenül, hanem kedvetlenül, bénítólag hathat vissza vagy tán hatott is már sok helyt — és annyi, amennyi kedvező kivétel, aminek helyellközzel örvendhetünk, nem teszi létezővé az általános kedvezőtlen állapotokat — az elégtelen tanársággal és tanítóssággal szemben nehéz helyzetbe került lelkészi kar egyházépítő munkásságára is. Ahelyett, hogy egymást megértve, kölcsönösen megbecsülve, karöltve haladnának egy ösvényen, vagy — ha bizonyos szög alatt elhajlik is munkásságuk iránya, egyik

a dogma, másik a világi tudnivalók irányában, — legalább az erő-egyenközén eredőjén vinnék egyházunkat előbbre a boldogulás és megerősödés felé: teljesen divergens erők módjára hatván reá a szakadozás, a züllés, vagy legjobb esetben is a stagnálás állapotába süllyeszti azt.

Súlyosbítja a helyzetet, hogy újabb időkben az állam segítő hozzájárulása tanári és tanítói fizetésekhez ismét tetemesen megnövekedett, ami — bár legújabbban a lelkészek is onnan kapják immár nem csak a kongruát, hanem a korpótléket is, — újabb tápot adott minden bizomnyal annak a feltevésnek, hogy a személyi pótlékek emelkedése szükségszerűleg gyöngette ismét bennük az egyházhoz tartozandóság, az egyháziasság érzését.

VIII.

Szabad legyen mindezek után, ha némi ismétlésekbe esünk is, felvetnünk a kérdést: nem jobb, nem helyesebb, nem észszerűbb lenne-e az eddig követett eljárás és bánásmód helyett épen az ellenkező? Hogy t. i. a hivatalos egyház épen azért, mert tudatában van annak a nagy jelentőségű munkának, amit tanárok és tanítók az egyház javára végeznek, amely által ők nevelik az egyházfenntartó jövő generációt s lehetővé teszik, azt munkálják, hogy az utánunk jövőknak „üres templomot ne hagyjunk örökségül“ (Kálvin): maga sietne minél jobban bevonni és beavatni őket az egyházi közélet, tehát az adminisztráció és a bíraskodás munkájába is? Ha dr. Baltazár Dezsőnek valóban orákulumi intelemként hangzó indítványát: „ideje volna már a mostoha elbánásnak korszakát lezárni és a méltányosságát nyitni meg“ (IIIa. 945.), egész egyetemében magáéva tenné s igyekezne valóra váltani?

Nem valószínű-e, hogy ezzel a kedvetadó jogkiterjesztéssel nagy mértékben fokozná és meghatározná a tanügy munkásainak mostanában sokszor kétségbe vont egyháziasságát? Nem valószínű-e, hogy minél inkább elismertetik az egyházi élet mezén, minél aktívabb és minél több oldalú munkával működhetik közre ezen tanár és tanító, annál nagyobb kedvvel, lelkesedéssel, hivatottsággal és jártassággal növelné erre növendékeit? Elvégre is mivel a lelki működéseket az eszme és érzelme kapcsolódás ezer szála fűzi egybe, az egyháztársadalmi téren való megbecsülés és elismertetés jótékony és lelkesítő hatását éreztetné tanár és tanító hivatásos munkáján, magán a tanításon is.

Hogy pedig utóbbinak némely felettébb szerepelni vágyó tanárok és tanítók (ilyen kivételek akadnak minden társadalmi körben) túlbuzgó közéleti tevékenykedése rovására ne essék, mi sem könnyebb, mint ezen segíteni. Arra való a Rendtartás, a felügyelet, az ellenőrzés, hogy a közéleti tevékenység miatt hivatásos munkájukat elhanyagoló s épen e miatt gyönge eredményt felmutató tanítókat, tanárokat figyelmeztesse, helyes útra terelje.

De maguknak az illető döntő egyházi fórumoknak, hatóságoknak, bíróságoknak is csak előnyére szolgál, ha különösen tanügyi kérdésekben, tanügy személyek ügyeinek tárgyalása közben a tárgyalásba való közvetlen bevonás által is — tehát nem csak a tanügyi bizottságok javaslo írásbeli munkálatai

alapján — igénybe vehetik a szakemberek, és pedig minél több szakember ismereteit. Erre annál inkább szükség van, mert a döntő fórumokban is merülhet fel új kérdés, új problema, a kérdésnek egészen új megvilágítása, vehet olyan váratlan fordulatot az ügy tárgyalása, hogy a szakemberek hozzászólása, felvilágosítása semmiképen nem nélkülözhető.

„A tanító és tanári pályának sok olyan jellemvonása van, — mondja az orsz. Református Tanár-egyesületnek 1903. évi fölterjesztése (l. 1902—3. évi Évkönyv 204. l.), — amely a hivatásos szakember előtt nem ritkán más színben tűnik fel, mint e munkakörön kívül álló egyének előtt. A nevelő és tanító cselekedeteinek rugói sokszor oly mélyen gyökereznek a hivatásban, hogy megvilágításukra és mérlegelésükre a szakember tapasztalata és belátása szükséges. Ezért az állam a tanárok fegyelmi vizsgálatait rendszeren a tanári pálya magasabb fokain álló szakferfiak által intézteti. S főleg akkr, amikor a tanári szolgálati pragmatika még sem az államnál, sem a felekezeten l nincs megállapítva, csak az ítélkezés alapjait fogja megszilárdítani, ha a tanítók és tanárok hivatalos működése fölött ítélkező bíróság körében nálunk is tapasztalt szakferfiú belátása világítja meg az ügynek paedagogiai és didaktikai vonatkozásait, oszlatja el az esetleges félreértéseket s a közoktatásügy érdekeivel egyeztetni össze a sokszor egész életre kiható ítéletet”.

A mai áldatlan állapotnak tehát tiszteletteljes véleményünk szerint csak egy orvossága van. Az, ha egyházunk törvényhozása megértvén a haladó idő kívánalmait, számot vetvén tanügyünk mai fejlettségével, amellet, hogy megszünteti a múlt zsinat bántó határozatait, tanárokkal és tanítókkal szemben minden fenntartás nélkül rálép a teljes jogkiterjesztés mezejére.

Ha ahelyett, hogy idegenkednék a harmadik rendtől (nem egyházjogi és dogmatikai értelemben véve a szót, mert ilyen értelemben, amint láttuk, voltaképen a másik két rend sem létezik), amelynek létezését s a lelkészi és tanítói hivatás kettéválása óta hatalmas arányokban történt kialakulását ignorálni vagy épen tagadni ma már lehetetlen és céltalan dolog, ha ahelyett, hogy hatalmi szóval és erőszakkal igyekeznek elnyomni és visszaszorítani annak érvényesülését: teljes mértékben elismerné azt s méltányolván munkájának egyházunkra nézve életbevágó nagy értékét, — mint mondtuk is már fentebb, — a jogkiterjesztés kedvetadó tényével igyekeznek minél szorosabban egyházunk testéhez csatolni s a benne rejlő nagy szellemi és erkölcsi energiát így egyházunk részére minél jobban felhasználni és kiaknázni.

Hogy és mint történjék a beillesztés, bíróságokban és egyéb hatósági fórumokban milyen arányú s a kvalifikációkat is számba véve, milyen kvóta szerinti képviselést nyerjenek tanáraink, tanítóink: a zsinat bölcsessége — ha egyszer ráhelyezkedett az egyedül helyes elvi alapra, — bizonyára könnyű szerrel megtalálja a leghelyesebb és minden irányban megnyugtató megoldást.

Igy igazán csak futólagos egyéni ötletként szöjjük itt közbe, hogy p. o. a középiskolai tanárság képviselését ami illeti, nézetünk szerint a presbiteriumban az igazgatónak hivatalból kellene helyet kapnia s rajta kívül még egy tanárnak a tanárkar által való

választás útján bejutnia. Az egyházmegyei közgyűlésnél hasonlóképen. Az egyházkerületi képviselő — közgyűlésen úgy, mint tanügyi bizottságban — maradhatna a mostani. A konventen, egyetemes tanügyi bizottságban és zsinaton ellenben már a mainál mindenestre kedvezőbb arányú képviseltetés lenne megállapítandó s a választás joga a tanárságnak itt is visszaadandó. Ez nem státust jelentene a statusban, hanem csak autonómiát az autonómiában. Az egyházmegyei bíróságba minden, az egyházmegye kötelekébe tartozó középiskola küldene egy tanácsbitót. A kerületi és konventi bíróságoknak pedig a tanügyi szakemberekből választott bírák $\frac{1}{3}$ -át, vagy esetleg csak $\frac{1}{5}$ -ét alkothatnák. Mihez képest a bírói létszámot — valamivel fel is emelvén, — hárommal vagy öttel osztható számban kellene meghatározni. S hogy a sok szavazgatás elkerültessek, a tanárkarok, vagy a nagyobb tanügyi korporációk (melyek a konventre, konventi bíróságba, egyetemes tanügyi bizottságba és a zsinatra választanának), nem ad hoc, nem minden alkalomra újra, meg újra, hanem a törvényben megállapítandó, mondjuk a jelenleg is divó ciklusokra választanának nem csak a bírakat, hanem minden fokú képviselőiket is.

Ami már azt illeti, hogy a tanári és tanítói elemnek illetően nagyobb térfoglalása nem veszélyeztetné-e valamiképen a lelkészeknek és világiaknak idáig gyakorolt vezető szerepét, határozottan azt kell rá felelnünk: semmi esetre sem. Mert hiszen p. o. az összes hatósági fórumoknak elnöki vezetése a presbiteriumtól fel a zsinatig, paritásos alapon maradna tovább is az ő kezeikben. Szavazataik száma mindenütt messze túlszárnyalná a tanügyi képviselőké vagy tanár és tanító bírákéét. Az egyes egyházközsegek lelki és anyagi administratioja továbbra is a lelkész, vagy a lelkész és főgondnok kormányzó kezében futna össze érintetlenül stb. Különben is nem hegemoniáért küzd a tanárság és tanítótság, hanem legegységesebb emberi jogaiért: a megbecsültesért és az egyenrangú munkatársul elismertetésért.

Az alkotmányozás nagy munkáját, melyet az 1881-iki zsinat elkezdett, a rákövetkező kettő egyben-másban fejlesztett és kiegészített, korszakalkotóbb, egyházunkra üdvösebb munkával valóban nem tetőzhetné be a most összeülni készülő zsinat, mint azzal, hogy az egyház testéről már-már szakadozó iskolákat a szeretet bölcs politikájával visszaadná egyházunknak s fenti módon elválhatatlanul és örök időkre hozzá forrasztaná.

S mint ahogy a fizikai világban a forrasztáshoz hő és meleg szükséges, úgy itt is, erre a műveletre a szeretet, a méltányoló megértés melege — a lekicsinylés, mellőzés és retorziós eszközökkel elnyomni törekvés hidegénél kétségtelenül sokkalta alkalmasabb.

Egyházunk lelkészi és világi vezető nagyjai iránt érzett legmélyebb tiszteletéből és bizodalomból kifolyólag szilárdul meg vagyok győződve afelől, hogy amint a múlt évszázadokban a legnagyobb megpróbáltatások és a legsúlyosabb ellenáramlatok között is mindannyiszor diadalra tudták vinni a protestáns haladásnak, az ennek alapfeltételül szolgáló szabad-elvű felfogásnak lobogóját s a nagy Kálvin példáját követve, egyházalkotmányi szervezetünk korszerű reformjától soha sem riadtak vissza: úgy most is „hívek lesznek a haladékonny időhöz” s ennek hívó

és figyelmeztető szavát megértve, újabb tanügyünknek egyházalkotmányunkba való szerves beillesztését s a református tanügy munkásainak teljes jogi receptióját és elismertetését sokáig késni immár nem engedik.

Pünköst szent ünnepének küszöbén énekeskönyvünk alkalmi, szép himnuszának nem sokára felzendülő szavaival végzem soraimat :

„Áldott szent lélek reánk szállj,

A sérelmes szívetek kösd be,
Minden hidegséget üzz el
Ama mennyei szent tüzével“.

(Kisújszállás.)

Szeremley Barna.

Alsószabolcs-hajduvidéki református egyházmegye közgyűlése.

... Mintha 1000 éves hazánk történetének lapjait nyitotta volna meg előttünk valami láthatatlan, titkos kéz, úgy éreztük lelkünkben, midőn Hajdu vármegye országra szóló, nemrég fölavatott székházának hatalmas, ékes, lebilincselő termébe beléptünk, hol a megye alispánjának, egyházmegyénk szeretett gondnokának szívességéből gyűlésünket tartottuk...

Előttünk a 7 vezér daliás alakja, a nagy történet első indítói; sok száz éves sírjaik pormaradványai mintha előttünk kavarnának a levegőben; mintha valami láthatatlan kéz titkos hűrokon zendítene lelkünkbe: „Ez a föld, melyen annyiszor!“

Felettünk a hajdú városok és községek címerei, mintha meginogna lábaink alatt a föld hatalmas léptektől; mintha látnánk ama dicső emlékü alakokat, kikre gondolva Arany Jánossal szólhatunk: „Szép magyar leventék, aranyos vitézek!“

Egyszerre tárogató hangja veri fel lelkünk esendjét... itt áll előttünk Rákóczi!

Majd tépett lobogók alatt diadalra száguldó vitézek lelkesedő kiáltása hallik: „Istenért, hazáért, szabadságért!“ Te vagy nagy Boeskey!...

Itt vannak mellettök, az övének mindent adni akaró, szerető apa: Kossuth; a bölcsesség palástját védelmezőleg szeretteire terítő, aggódó szüle: Deák...

Köztök, velök: az ősz király!...

Lelkünkben önkéntelenül száll, száll ég felé a madáchi ének: „Imádjuk őt a végtelen kegyért...“

Nem egyedül; összeölelkezik vele az esperesi buzgó imádság, hogy ott pihenjünk néhány szempillantásig a mi Istenünk trónja előtt...

Az esperesi megnyitó rámutatott a közelmúlt bennünket érintő két nagy alkotására, a tanítói fizetéseket megállapító országos törvényre és a lelkési korpótléokra, melyekben ha teljes mértékben nem tudunk is örülni, de el kell ismernünk a jó akaratot, mely a vallás és kultúra munkásait végre ígéretek helyett tettekkel akarja honorálni.

Rámutat a megnyitó, mindenek hatalmas eljenzése közben, arra a két férfiúra, kik kitartó, bölcs munkával ezen, egyházi életünkben korszakot alkotó eseményeket megérették: főtiszteletű püspökünkre és gróf Tisza Istvánra.

A személyi változások betérjesztésének kapcsán megerősített állásában az új püspökladányi lelkész: Kállay Sándor.

Könyvtárnok lett Demjén Ferenc hajdúszabolcszlói lelkész.

Tanítók eskütétele és az elnökileg elintéztett ügyekről szóló jelentés tudomásul vétele után Jakucs Sándor tanácsbíró terjesztette elő a tanácsbírói és jegyzői kar javaslatát az E. T. módosításáról.

A javaslat, melyeket gyűlésünk elfogadott, főbb vonásaiban így hangzik:

a) Az egész törvény mostani beosztása, mint lényegében jó, megtartassék.

b) Az I. t.-c. egyházalkotmányi részben, minden egyes szervnek működési köre, joga, kötelessége szabatosan és világosan írassék elő, nem oly szét-szórta és több helyről összeszedeghetőleg, mint a mostaniban.

c) Azon fundamentalis elv, hogy minden jognak forrása az egyházközség, semmi sérelmet nem szenvedhet, tehát a választások révén sem.

d) Az egyházaktól nyert mindennemű tisztségek, megbízások egyöntetűleg — egyidőre szabályzandók, az egyházkerületi elnökség kivételével.

e) Ezen t.-c.-be iktattassanak be az O. R. L. E.; az orsz. református tanár, tanító és énekező egyesületek, azon célok munkálataira, melyek az egyesület megerősített alapszabályaiban előírva.

f) A lelkészválasztási II. t.-c.-ben állíttassék mindenképen előtérbe a meghívás útjani választás és korlátozassék, minél szigorúbban a pályázat útjani választás. Amaz az egyház és hivatott vezetője méltóságának emelése, emez mindkettő megalázásának tágas útja lehetvén.

g) Az egyházi adótörvény — az élet jogos követeléseinek és a fejlődésnek útát nyitólag módosíttassék, a szükséglet növekedésével, a fedezet is bővüljön és a hozzájárulás egyszerűsítettessék. A progressió elve tökéletesebben vitessék keresztül; ne legyen adómentes jövedelem, sem részleges megterhelhetőség, de egyenlőség — mindenben.

h) A törvénykezési eljárás, szintén a jogköröknek tiszta megállapítása és a törvény sérelmek világos kifejezése által, tételessék szabatosabbá. A conventus, az egyházi közigazgatástól független bíróság szerveztessék, mint méltányos és jogos kívánság, teljesítessék.

i) A közoktatási törvényszakasz, az ellene emelt panaszok dacára is fenntartassék. A túlságos liberalizmus ne törölje le az egyházhoz tartozás színezetét is.

k) A lelkész-, özvegy-, árvai- s nyugdíjtörvény, különösen az özvegyi és árva segélyek nyújtásában, az élet szükségseinek megfelelően módosíttassék.

Ugyancsak Jakucs Sándor tanácsbíró terjesztette elő a stóladíjak megállapítására kiküldött bizottság javaslatát, mely elfogadtatott.

1. A javaslat szerint kiindulási elv az, hogy a kereszteleési és esketési stóla váltassék meg.

2. Ahol ez mégis nem lehet, legyen a kereszteleési stóla a templomban: 1 korona, nem rendes időben vagy lelkészlakon: 2 korona, magánháznál 10 kor.

3. Esketési stóla, a meghatározott napok délelőtti óráiban: 4 korona, nem a rendes napokon vagy délután 6 korona, magán háznál 10 korona.

4. Temetési stóla: ima templomban 4 kor.,

háznál 8 kor., sirnál 10 kor., beszéd templomban 6 kor., háznál 12 kor., textusos beszéd, templomban 12 kor., háznál 20 korona.

5. Kiadványi stóla : anyakönyvi bizonylat : 2 K, családi értesítő, katonai célra 4 kor., más esetben minden adat után 1 kor.

6. Kántori stóla : énekszós temetésnél 2 kor., háznál, lelkésszel végzett szolgálat : 4 kor., templomi szolgálat : 6 korona.

7. Beteg vagy fontos, figyelmet érdemlő családi körülmények miatt temetéseket nem végezhető kántor stóláját az egyház fizesse.

A tanítók napidijaira és útiköltségeire vonatkozólag a kerületi tervzet helyett az előadó Simon Károly által készített javaslat fogadtatott el.

• Papp Sándor világi főjegyző az új levéltári szabályzatot terjesztette elő, melyet gyűlésünk magáévá tett.

Számvevőszék jelentése kapcsán a nyugdíjintézeti és közpénztárnok számadásai jóváhagyattak és útasításul adatott, hogy ezután a számadások 1 példánya az esperesi leltár részére küldessék be.

Belkörü tűzkárbiztosítási ügyben a felsőszabolcsi; vasárnapi teljes munkaszünet tárgyában az alsóborsodi indítvány, illetve felirat fogadtatott el.

Az egyházközségi bíróságok 3 éves ciklusa a múlt év végén lejárván, azok újra alakítottak s gyűlésünk által jóváhagyattak.

Díjlevelek, egyezségek, adásvételi és csereszerződések, alapító levelek, adókulcsok, felebbezések letárgyalása közben kiemelkedett még a püspökladányi egyház felirata ifjúsági és tanulói könyvtári ügyben.

E felirat folytán közgyűlésünk tiltakozik az ifjúsági és tanítói könyvtárak ügyében Hegedűs és Sándorral kötött szerződés olyan magyarázata ellen, hogy a beíratási díjak 6 évre leendő teljes lekötésével a könyvtár típusok annyi példányát tartozzanak az egyházak megrendelni, amennyi példányra a beíratási díjak teljes kimerítésével előfizethetnek.

Kéri gyűlésünk az egyházkerulettől a szerződés helyes értelmének visszaállítását.

Ugyanezen tárgyban a hajdúszoboszlói egyház kéri az 50 filléres beíratási díj alól való felmentését s annak megengedését, hogy a típusok beszerzésére a költségvetésébe felvett évi 300 koronát fordíthasson.

A 71 pontból álló tárgysorozat letárgyalása után hitelesítőként kiküldetnek elnökség, jegyzők, Szabó Antal és dr. Nagy Gábor.

Gyűlés után bankett volt az „Angol királynő” fehér termében, melynek során lelkes tóztokban ünnepeltetett az elnökség.

Nyírmártonfalva, 1913 április 29.

Ajtay Jenő,
egyházmegyei aljegyző.

A beregi ref. egyházm. közgyűlése.

Tompának „A rab golya” c. költeménye jutott eszembe, amikor az e hó 15-én Beregszászban tartott gyűlésünkön itt is, ott is szemlélődtem. Itt is, ott is, mert hiszen a *tanácskozások* két helyen is folytak, vagyis a tanácskozásokból a folyosó is kivette a maga

részét, sokkal nagyobb mértékben, mint valaha. Minden 6 lépésre 2–3 alak. Sűgnak-bűgnak, — a leendő tisztújítás alkalmából folyt a rábeszélésnek minden neme. Azután a kisebb körökből nagyobbak képződnek, ahol már *elvi* alapokon nyugszik a tanácskozás. „Nincs jól sok minden!” „Olyanokat válasszunk, akik bizonyos reformokat, életet hoznának egyházi életünkbe.” „Nekem voltak javaslataim a zsinati törvények módosítása körül, de leszavaztak.” Fel kellene szólalni azért is, hogy egy ember ne viseljen két állást, meg hogy az embert a gyűlésen nem hagyják beszélni: szóval a lelkek ebben a kis körökben megnyílnak, kezdenek szárnyakat öltögetni, látszik, hogy szeretnének repülni egy más boldogabb országba; látszik a szárnyemelgetés, de meglátszik a gyűlési teremben a *néma* ajkáról az is, hogy csalódunk, hogy nincs még neki szárnya, ha van is, „csonka” az, vagy nem akarja emelni, hogy marad minden ahogy volt, maradunk „*egy teleknek a lábában*” a *megszokás* rebbjai. Az érdem marad érdemnek letakarva a feledés fátyolával. Fő dolog a sógorság, rokonság, mely mellett kézzel, lábbal verjük a dobot. Egyházalkotmányunk sarkalatos törvényéről lemondani igen könnyű, ha egyszer... a tekintélyek szeméi reánk szegődnek. Szóval: a biztosnak hitt repülésnél a „*motor*” megtagadta a szolgálatot.

Pardon... a tárgyak *referálásánál* kifogástalanul működött. Fél tizkor kezdődött a gyűlés, de 12-re már a 45 pontból álló „*asztag*” elcsépelletett. Boross kollégánk ugyan felszólalt, hogy az ő búzájában hiba van, hogy egyes kalászokat, a zsinati törvények módosítását szeretné megvizsgálni, hogy vajjon tökéletes-e annak a cséplése? Leintették, hogy ne kíváncsiskodjék, mert akkor itt leszünk holnap is, elvégezték azt a bölcsék alaposan. Pedig hát a gyűlési meghívó két napra szólott, az is bizonyos, hogy a bölcsesség, a látás másoknak is adatott, és még bizonyosabb az, hogy az a bizottság a mandátumát egy közgyűléstől vette, kötelessége lett volna működéséről *megbízójának beszámolni*. Mindez azonban nem történt meg, így a beregi „*egyházmegyének*” a zsinati törvények módosítását illető eszméiről én se tudok referálni. Csak ép annyi történt, hogy e sorok írójának azon indítványát, amely a conventi képviselőknek a presbitériumok által való választását célozta, a többség 4 szavazattal elvetette; és aztán egy másik felszólalásra hallottuk azt is, hogy ez a *bizottság* javasolta azt is, hogy a *püspököknek ne engedlessék meg a káplánok elhelyezésénél a kizárólagos rendelkezés*. E dologban a püspök esperes ellenére nem tehet semmit, annak javaslata irányadó legyen.

Az „*egyházrajzról*” se tudok referálni, mert mellőzve a régi jó és építő szokást, vagy 3 éve már ezt „*felolvasoltnak*” veszik azzal, hogy a jegyzőkönyvben kinyomatják. Ha valakinek tehát egyes egyházak szellemi, erkölcsi, anyagi életére, úgy jó, mint rossz oldalára megjegyzése volna, az utólag a jegyzőkönyvvel napról-napra, éjszakáról-éjszakára tetszése szerint polemizálhat. A szájkosárnak ezt a biztos módját ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

Az esperes megnyitó imája, mint hogy mindig, most is eszméltető, jelentéséből, valamint a letárgyalt ügyekből a következők érdemének említését. Nagy Dezső conventi ügyész elhunyt felett részvétünket fejeztük ki, azoknak pedig, akik a korpótléket ki-

eszközölték, hálás köszönetünket. Az államsegélyes missziók a drágasági pótlékot mindannyian megkapták. Az egyházmegyei közpénzlárt, mint ahogy mindig, a vizsgálat most is legnagyobb rendben találta. Zsinati rendes és pótképviselőkül megválasztattak az esperes, gondnok, *Szentimrey József* és *Szabó Albert* tanácsbírák, az egyházmegyére tanító képviselőül egy régi érdemes tanítónk *Szabó Imre*. Tiszavid templomot épít, erre 20,000 korona kölcsön felvétele engedélyeztetett. Az alsóborsodi egyházmegye átiratát az ünnepek megtartása dolgában, Felsőszabolcsét a tűzkár biztosításban pártoljuk. Gulács építkezésekre 30% rendkívüli adót fog kivetni, az ugornergelyi régóta húzódo vitás ügy pedig akkép intéztetett el, hogy a lelkészlakot a régi helyen Ugornyan kell felépíteni. Némelyek szerint most már béke lesz, mások szerint újabb háború. Kóta Lajos hetei és Szabó Károly nagybégányi lelkészek állásukban megerősítették. A segédlelkészek száma több is, mint amennyi kell. Szabó Bertalan Barkaszon, Babús Gyula Ardón, Bakcsy Gyula Rákoson, Fekete János Kigyóson, Fóris Endre Tarpán, Joó Miklós Nagyberegen, Oroszlán Sándor Kislónyan, Racz István Nagylónyan, Juhász Imre, Kallós Béla, Palágyi István, Szűtör Jenő (fizetés nélkül) Beregszászban, Szele Sándor, Tariska Endre Munkácson, Czövek Zoltán (fizetés nélkül) Zapszonyban szolgálnak. Bertók Béla aljegyző egy rendkívüli munkáért 50 koronával jutalmaztatott.

A gyűlés végén egyházmegyei gondnokunk állásáról lemondott, kijelentve, hogy *reá ne szavazzanak*, mert azt semmi szín alatt *nem fogadja el*. Ha más egyéb nem, már csak az illem is úgy hozta volna magával, hogy valaki a további bizalomról biztosítsa; de bizony ez nem jutott senkinek eszébe. Utódja a látható jelek szerint *Szabó Albert* régi tanácsbíránk, kir. p. ü. igazgató lesz, akinek a megválasztása — e lemondás után — most már egyhangú lesz.

Gáti.

Püspök urunk Vésztőn.

Főtiszteletű püspök urunk az ő apostoli társával, Kiss Ferenc egyházkerületi főjegyzővel ápril hó 26-án indult el Vésztőre. Ideje sem volt a konventi ülészésekről Debrecenbe hazalátogatni: Budapestről Püspökladányon s Nagyváradon át Vésztőre sietett. Maga mellé rendelte még titkárát és az egyházkerületi pénztárnokot. Ápril 27-én reggeli 9 óra után érkezett meg Vésztőre, hol az állomáson Futó Zoltán esperes s több lelkész várakozott megérkezésére. Az állomásra kisiető nagy közönség sorából Vésztő község derék főjegyzője állott elébe a községi előljáróság élén ft. püspök urunknak s a következő szavakban üdvözölve fogadta őt a község nevében:

„Főtiszteletű és méltóságos püspök úr! Örömmel ünnepelünk ma Vésztő község, amidőn a tisztántúli református egyházkerület főpásztorát, nagynevű vezérét tisztelheti falai között. Mi, a község előljárósága

magunknak vindikáltuk méltóságod fogadását s a politikai község képviselőjében jelentünk itt meg, dokumentálni óhajtván ezzel is azt, hogy az a tisztelet, szeretet és hódolat, mely méltóságod magas személyét, nemes egyéniségét oly méltán megilleti, valláskülönbség nélkül az egész község polgárságának szívét, lelkét eltölti. Méltóságod, mint a szeretet vallásának egyik apostola, a szeretet jegyében jött hozzánk. Már maga ez a ténye kiváltja a mi lelkünkben is a szeretet nemes, felemelő, boldogító érzését! Méltóztassék tehát megengedni, hogy ezzel a Méltóságod lelkéből átsugárzó fenséges érzélemmel, igaz, meleg szeretettel üdvözölhessük és boldogan mondhatassuk: hozta Isten mihozzánk! A szívélyes fogadtatást püspök urunk melegen megköszönvén, megkezdődött a díszes diadalkapu alatt a bevonulás a lelkészi lakra, hol már a helybeli ifjú lelkész, Gönczy Béla fogadta az érkezőket. Rövid pihenés után a templomba vonultunk be, mely zsúfolásig telve volt a hívők sokaságával. A közönség éneklésének elhangzása után püspök urunk kedves alakja állt a szószékbe. Gyönyörűséges imája felemelt mindnyájunkat a föld porából az ég felé, ahol a szeretet Istenének közelében éreztük magunkat. A debreceni főiskolai énekkar is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy áhítatoságunk még mélyebb legyen. Ezután az országos nevezetességű szónok, Futó Zoltán, békésbányai esperes lépett a szószékre s tartott gondolatokban gazdag alkalmi egyházi beszédet. A sikerült vonatkozással kidolgozott beszéd hatását az a művészi s mégis kellemesen természetes, közvetlen előadás emelte még magasabb fokra, amely előadás ünnepi szónokunkat annyira kedvelt szószéki szónokká avatta már rég. Mint a zeneművész a jól hangolt zeneinstrumentumon, úgy játszott a szónok a hallgatók szívének húrjain, melyeket a püspöki ima már előzetesen fenséges harmoniára hangolt fel. Az alapige Csel. IX. 36—40-ből volt véve. Utóimádságot Tóth József kladányi lelkész mondott a tőle megszokott meghatottsággal. A főiskolai énekkar újra felzendült, de olyan hatással, hogy a közönség elragadtatásának szóban s tapsban való megnyilatkozását az Isten házának mélyesége tisztelete is alig-alig tudta visszatartani. Valóban az ilyen ünnepélyes perek azok, amelyek alkalmasok a püspöki látogatás kiváló fontosságának nem mérlegelésére, de átérezésére. Nem a templomszentelés alkalmá vezette püspök urunkat ezzel az úttal Vésztőre: de nekem úgy tetszik, hogy az ő imája s az egész istenitisztelet meleg áhítata megszentelte mindnyájunknak szívét, újjá szülte mindnyájunknak lelkét s Istennek templomává avatta azt fel. Római vallású atyáinkfiai, ha felfogásuk szerint valamely vétkes cselekedet templomukat megfertéztette: újra szentelik azt. Hát bizony, mi gyarló emberek mi is gyakran bántjuk a helyszentés voltát bűnös érzelmeinknek, gondolatainknak a szent helyre való behurcolásával is... Remélem, hiszem, hogy a vésztői templomban megjelent hívek százainak lelke megtisztult a bűnös indulatoktól s

**Feltűnő szép szalma
és panama-kalapok,**

kitűnő színes ingek, különleges nyakkendők kaphatók
Frank Imre uri divat üzletében
DEBRECEN, Piac-utca 43. szám, a Dréher mellett.

megszentelődött a ritka alkalmatossággal. Vajha egész életökön át hordoznák lelkök mélyén a fenséges benyomásokat, melyek itt őket elárasztották.

Istenisztelet végeztével disz-presbiteriumi gyűlést tartottak a templomban. A lelkész püspök urunk ismételt üdvözlése után számot adott a vésztői egyházi életről. Fájdalommal emlékezett vissza, hogy bár a múlt század elején s közepén virágzó volt minden tekintetben a vésztői egyház: de a század vége felé szomorú nagypénteki napok szomorú borulata vonta be azt; nemcsak anyagilag szállott alá, mert hiszen 1901-ben már 48.000 K adóssága volt, anélkül, hogy abból hasznos beruházásokat tudott volna felmutatni. Az egyházhoz való ragaszkodás annyira meglazult, hogy az egyházközség a keresztelelési és egyházi esketési szertartást mellőzők nagy számával a százalékban legelől járt. Csak a nemrég elhunyt buzgó lelkész, Csák Aladár lelkes munkálkodásának köszönhető, hogy az alásés fokán az egyház megállott, adósságait kifizette s most, hogy magához tért a szomorú kábultságból: megkezdte az építést úgy külsőleg, mint belsőleg. A gazdasági kérdések eddigi rendezésével az egyensúly csak hogy éppen helyre van állítva, az előrehaladásban, a templomújítás, iskolák építése körül még kötve van a kéz. De, hogy ezen a bajon is segítve legyen: az adósságcsinálástól való megborzadásban úgy gondoskodtak a jövőről, hogy 5%-os építési adót vállaltak el a hívek s ha ebből évről-évre, a kamatok hozzáadásával a megfelelő vagyoni erő elő lesz megteremtve: akkor fognak az építkezési feladatok megkezdéséhez. 1907-ben még 33 pár mellőzte az egyházi esketést s ma, amikor a stóla is eltöröltetett, csak egy év alatt is 5-re apadt le azoknak a száma, de ez az 5 pár is sorba jelentkezik az egyházi megáldásra. Az erkölcsi vallásos, a hitélet ébresztésére, fentartására s fejlesztésére kedvezően hatottak a gyakorlatba vett vallásos estélyek tartása. Most van alakulóban az ifjúsági egyesület, mely a presbiterium közvetlen felügyelete alatt áll, annyira, hogy ennek hozzájárulása nélkül az egyesület fel nem oszthatik, de ha káros irányt venne működése: a presbiterium feloszlathatja. A testi és szellemi nevelés érdekeinek istápolása a cél s így lesz elérhető, hogy Isten félelmében s igaz hazaszeretetben növekedik az új nemzedék.

Örömmel vett tudomást főtiszteletű püspökünk

a jelentésben vázolt szerencsés, reményteljes fejlődésről. Bölcs dolognak tartja az ifjúsági egyesület szervezését s annak a presbiterium által történő vezetését, ellenőrzését.

Csakis így nem lehet félni a szektáskodásra való hajlástól, amely tünet nemrégiben az egyházat fenyegette volt. Ha azonban immár a kérdésben a lelkész jár elől s őt a presbiterium követi: a szektáskodás ki lesz zárva. S ha eddig csak katedrai oktatásban részesültek a hívek: most immár a lelki gondozás is kiterjed reájok, aminek áldásos, üdvösséges következményei el nem maradnak. Reá mutat főt. püspökünk, hogy mily nyomasztó, bénító hatása van az adósság terhének, épen azért elismeréssel adózik a sikeres munkáért, mely ettől a nyügtől az egyházat megmentette. Az egyház sorsának jobbra fordulása ettől fogja kezdetét venni. Az ezért érzett hála ne csak szóbeli legyen Isten iránt, ki a maga erejét a mi erőtlenségünkben megdicsőítette, hanem legyen a legbensőbb, a legodaadóbb hálaérzet. Így nyugszik meg az egyházon Istennek áldó kegyelme.

A lelkész indítványára egyező szívvel s lélekkel kimondotta a presbiterium, hogy a mai napnak emlékeztére a Kálvineum javára 500 koronás alapítványt teszen egyház részéről.

A gyűlés végeztével főtiszteletű püspökünk több helyen látogatást tett a főjegyzőtől kísérvé. Ennek befejeztével diszebéd volt a Kaszinó tágas termében, mely színig megtelt. Csak sajnálni lehetett, hogy az énekkar tagjait nem lehetett ebédre itt helyezni el, mert már a temérdek vendék befogadása után a 35 ifjúból álló énekkar részére a terem minden nagysága ellenére sem lehetett helyet szorítani. Ehelyett egyes családoknál voltak gazdag ellátással kárpótolva a derék ifjak, gyűjtve az erőt ezalatt is a délutáni nagy feladat megoldására.

A diszebéd végeztével 11 számból álló műsorral vette kezdetét a Kálvineumi ünnepély. Ime a műsor:

1. Angyalok kara. Oláh K.-tól; előadta a főiskolai énekkar.
2. Megnyitó, Gönczy Béla helybeli lelkésztől.
3. Vándor dal Kuntze-től, főiskolai énekkar.
4. Szabad előadás, főt. dr. Baltazár Dezső püspök úrtól.
5. Zongorán játszik dr. Horváth Dezső úr.
6. Szavalat, Gönczy Sándor reform. lelkész úrtól.

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

7. Finn-dalok, főiskolai énekkar.
 8. Duett, éneklik Pánczél Jenő 4 th. és Soós Jenő.
 3. jh. vonós négyes kísérettel I. hegedűn Mácsay Sándor tanár úr, II. Nagy Zoltán 3. th., mély hegedű Kósa Béla I. th., cello Nagy János III. th. Előadandó darab: Hamar követje a távasznak: Csokonai, zenéjét szerzette: Haydn.

10. Záróbeszéd, tartotta Kiss Ferenc theol akad. tanár.

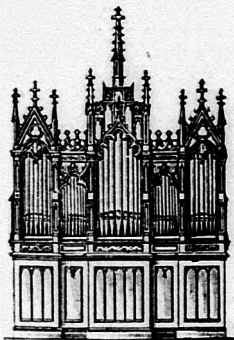
11. Vendégség van... eredeti népdal — egyveleg Zeleméri—Mácsai-tól, énekli a főiskolai énekkar.

A műsor minden száma annyira sikerült, hogy többet azok közül meg kellett ismételni. Az énekkar, a páratlan tudású zenetanár, Mácsai Sándor vezélése alatt felejthetetlen élvezetet szerzett a község székházának nagy termében egybegyűlt hallgatóknak. A debreceni főiskola egyszerűen kántusnak nevezett ifjúsági énekkara fellobogtatta a hajdani dicsőséget, melyről Jókai is olyan sokszor megemlékezett.

Az esti órákban végül a táncestély vette kezdetét. Derék diák-ifjaink itt is kitétek magukért a parketten: nem volt unatkozó táncosnő, de volt annál fesztelenebb vig kedély, úgy az öregek, mint az ifjak körében.

A műsor 4-ik számáról csak azért nem teszek itt részletesebb megemlést, mert az enemű remek szabad-előadások szövegét főt. püspökünk gondosan gyűjti s a Kálvineum javára közre fogja adni. Előre tudom, hogy nem nyomathatják majd olyan sok példányban, hogy a közönség el ne kapkodná ezeket a kiváló alkotású szellemi termékeket.

Ha nem szoltam is róla, lehet gondolni, hogy felköszöntőkben nem volt hiány. Nagy örömmel közölném itt, ha tér volna reá, a főjegyző úrnak szerencsésen megrögzített felköszöntőjét, mellyel a diszebédén ft. püspök urunkat felköszöntötte. Tartalom, gondolatméltség, találó ötletesség s mégis szerény tartózkodás jellemezte ezt a kiváló beszédet, mely a maga kerekdedségével, praecizitásával, lendületességével mindnyájunkat meglepett. Így csak az elismerés kifejezésére szoritkozom a szép beszédért, melyben a szív teljességéből szólt a száj. Csak röviden említem még meg, hogy a derék vésztőiek a debreceni vendégek, a vidéki papság s sok más vendégek ellátása körül magyaros vendégszeretetről adtak tanúbizonyságot. Végül, az egyház számadásai, jegyzőkönyvek, anyakönyvek s egyéb kapcsolatos ügyvezetések vizsgálatára is kiterjedt a figyelem. Örömmel konstatálhatom, hogy mindenek jörendben és ékességben találtattak. (R—r.)

Alulirottak a legmélyebb tisztelettel bátorodunk a Nagytiszteletű lelkész és kántortanítóurakat értesíteni, hogy a pécsi Angester S. és Fia, orgona- és harmonium-készítő cégtől megválva, ismét Egerbe, önálló működésre térünk vissza. Ajánlkozunk a legújabb légnymatu pneumatikus csőrendszer szerint épült orgonák készítésére. Mindenemü orgonák átalakítását, javítást és hangolását mérsékelt árban és lelkiismeretes pontossággal teljesítünk. Orgonák jókarban tartását az ország bármely részében elvállaljuk. Teljes tisztelettel

IRODALOM.

A Csokonai-kör irodalmi pályázata. A debreceni Csokonai kör pályázatát hirdet egy, a mai társadalmi életből vett, akár érzelmes, akár humoros költői életképre. Az irodalmi értékű, nyertes pályaműnek jutalma Löfkovits Arthur adományából 300 korona. — A pályaművek más kezével írva, jelíges levéllel ellátva folyó évi október 1-ig adhatók be a Csokonai-kör titkári hivatalához (Debrecen, Reáliskola). Debrecenben, 1913 május havában. *A Csokonai-kör elnöksége.*

Kultúra és tudomány. Új irodalmi vállalatot indított e címmel a Franklin-Társulat. Tetszetős, ügyes formájú kis kötetekben, példátlanul olcsó áron bocsát a művelt emberek kezébe olyan könyveket, melyek a mai gondolkozást legélénkébben foglalkoztató tárgyakról szólnak s magas tudományos és irodalmi színvonal mellett a szó legnemesebb értelmében népszerűek. A tudományok minden köre megszólal bennük, mindegyikből olyan tárgyak és olyan eszmék, amelyek mindenkit egyaránt érdekelnek. Az egyes kötetek mindenkör igaz mesterek művei. Irodalmi alakjukban kifogástalanok, tanításukban érdekesek és értékesek, nem felületesek és mégis népszerűek, aktuálisok mégis állandó becsűek. A haladás zászlóját lobogtatják, de tisztelnek minden igaz meggyőződést. Azokhoz szólnak e könyvek, akik a mindennapi élet zsibbasztó fáradalmi után a nagy eszmék és eszmények világában keresnek üdülést és új erőt. A vállalatnak most jelent meg első sorozata amelyből különösen három munkát emelünk ki. Az egyiknek címe: *Széchenyi eszmévilága*. A legkiválóbb magyar Széchenyi-ismerők, szellemi életünk megannyi kitünősége fejtegeti benne Széchenyi egyéniségét, szellemi és erkölcsi világát, eszméit, pályájának eredményeit. *Gaal Jenő, Beöthy Zsolt, Prohászka Ottokár, Kenessey Béla, gróf Vay Gáborné, gróf Andrássy Gyula tanulmányai* vannak benne. A legsúlyosabb és legjelentékenyebb művek egyike ez, amelyek Széchenyiről megjelentek. A nagyjelentőségű tanulmány-sorozat három kötetre van tervezve; az első kötet most jelent meg. Ára 1 korona 60 fillér. *A Kultúra és tudomány* vállalat egy másik kötete egy kitünő modern közgazdasági író, *J. A. Hobson* könyve: *A vagyontudomány*. A modern közgazdasági élet főproblémáinak és rendszereinek rövid, a tudomány és az élet színvonalán álló, élesemjű összefoglalása, a képzelhető legjobb bevezető a laikusok számára, nemcsak a közgazdaság ismeretébe, hanem a közgazdasági gondolkodásba is. Azt mondja el a közgazdaságból,

Cseh István és Fia

orgona- és harmonium-készítők

Egerben,

Kovács János-utca
19. szám, saját ház.

amit minden művelt embernek tudnia kell és úgy mondja el, hogy minden művelt ember megérti és tanul belőle. A kitűnő könyvet *dr. Sidó Zoltán* fordította, ára 2 korona. Ugyanebben a vállalatban jelent meg *A. Slaby* tanárnak a német császár előtt tartott előadás-sorozata a *szikra-láviróról*, melyet *Kreuzer Géza* mérnök dolgozott át magyarra. A jelenkor egyik legfontosabb találmányának szemléletes ismertetése, a szakember biztos tudásával és a népszerű író világosságával, úgy, hogy minden laikus élvezettel és tanulsággal olvashatja. Ára 1 korona 20 fillér.

Protestáns Egyházi Közigazgatási Törvénytár munka szerkesztője arról értesíti lapunkat, hogy a mű sajtó alá készítve készen áll s néhány hó múlva szétküldhető lesz. Kéri azért mindazokat, akik a munkát még meg nem rendelték, hogy azt *levelező-lapon* megrendelni siessenek annyival is inkább, mivel a mű bolti ára jóval magasabb lesz. Azok, akik nála rendelik meg (Nagybecskerek, Merczy-utca 2901. sz.), 12 korona árban kapják. Szegényebb egyházközségek a mű árát két részletben is megfizethetik, de ez esetben pontosan írják meg a fizetési határidőket. A mű csak kötve kapható. Bolti ára 20 korona. — A mű, miként címe is elárúlja, adattára mindazoknak az országos (világi) törvényeknek, kormányrendeleteknek, miniszteriumok elvi kijelentésű határozatainak és felsőbb bíróságaink döntvényeinek, amelyek a hazai protestáns egyházakra vonatkoznak, avagy azok jogéletével összefüggésben vannak. Az adatok 1523-tól a mai napig vannak közölve szakszerűen és kronologikus rendben. Hű tükre tehát e mű a hazai protestáns egyházak életének. Megelevenedik benne a múlt és kidomborodik a jelen. Benne van mind a holt, mind az élőjog, kellőleg elkülönítve egymástól. El lesz látva e mű kimerítő tartalomjegyzékkel, betűsoros tárgymutatóval, a törvények, rendeletek, döntvények szám-indexével. Szakszerű beosztásánál fogva nagy hasznát veheti a lelkészkedő papságon kívül a theologiai pályára készülő ifjúság, valamint az egyháztörténelemben búvárkodó egyaránt. A munka dús tartalmáról az alábbi *kivonat* tartalomjegyzék tanúskodik: Első rész. *Vallás és Egyház*. I. címe: Vallásügyi törvények. I. fejelet. Forrásjogi és történelmi értékű törvények. A) A magyar szent korona országaira kiható törvények 1523—1786-ig, ezek között a bécsi és linci békekötések, Explanatio Leopoldina és Resolutio Carolina stb. B) Erdélyi törvények az Appr. const., Comp. const., Novelláris Ártikulosok. II. fejelet.

Újabb kori és érvényben levő törvények. A) 1848 előttiak; B) önkényuralom alatti szabályok; C) az alkotmány visszaállítása utáni törvények; D) Horvát-Szlavonorsz. törvények stb. II. címe: Az egyházakra vonatkozó jogszabályok. I. fejelet. Az egyházak önállása. Kir. felügyeleti jog. Önkormányzat. Egyházi törvényhozás. II. fejelet. A vallásfelekezetek háztartása és vagyoni viszonya. A) A vallásfelekezetek segélyezése. A papi tized megszüntetése. Állami segélyezés. Községi segélyezés. B) A vallásfelekezetek vagyona. Birtokszerzés, vagyonkezelés. Holt-kézi birtok. Szentegyház erdeje. Egyházi törzsvagyon elhelyezése. Egyházi vagyon hovatartozás. Egyházi követelések. Egyházi gondnokok marasztalása. Ingatlanok telekkönyvezése stb. III. fejelet. Alapítványok. IV. fejelet. Adózási viszonyok. V. fejelet. A párbér. VI. fejelet. A lelkészek javadalmazásáról (Kongrua). VII. fejelet. Egyházigazgatás és ügyvitel. Második rész. *Anyakönyv és házasság*. I. címe: Anyakönyvezés. I. fejelet. Felekezeti anyakönyvek. II. fejelet. Állami anyakönyvek. III. fejelet. Családi értesítők. II. címe: Házasságjog. III. címe: A személyiséggel összefüggő ügyek. I. fejelet. Leszármaozás. II. fejelet. A név ügye. III. fejelet. Magánjogi viszonyok tanúsítása. Harmadik rész. *Közjogi törvények és közigazgatás szervezete*. I. címe: Uralkodás. II. címe: Államterület. III. címe: Törvényhozó hatalom. IV. címe: Végrehajtó hatalom. V. címe: Vegyes rendelkezések. Magyar nyelv, magyar nyelv és nemzetiség, nemzetiségi egyenjogúság, nemzeti szín, címer és lobogó. Vasárnap és ünnepek megülvése stb. Negyedik rész. *Az egyház és egyházi javadalmak jogviszonya a különböző igazgatási ágakban*. I. címe: Belügyi igazgatás. Népeesség, közegészség, gyám és gondnokság, rendészet, filantropia stb. alcímekre oszolvva. II. címe: Közgazdasági igazgatás. Földmívelés, állattenyésztés, közlekedés, ipar és kereskedelem. III. címe: Katonai ügyi igazgatás. Véderő, honvédség, népfelkelés, beszállásolás, lószükséglet, katonai bűnvádi eljárás, katonai lelkészet. IV. címe: Igazságügyi igazgatás. Urbér s vele kapcsolatos jogviszonyok, birtokrendezés és tagosítás, magánjogi viszonyok (örökösödési eljárás, végrendelet stb.), törvénykezés (perrendtartás, telekkönyv, telekkönyvi betétek, végrehajtási eljárás), büntető törvények, lelkészek teendői a büntetések végrehajtása körül stb. V. címe: Pénzügy igazgatás. Egyenes adók, közvetett adók, jövedékek, közadók kezelése, bélyeg és illetékek stb., stb.

THURZÓFÜRED

A déli szepességnek egy remeke, ősi fenyvesek közepette. Vasuti állomás Gölniezbánya. 572. m. Posta és táviráda helyben. **ELSŐRANGÚ KLIMATIKUS GYÓGYHELY.** Vízgyógyintézet, vizkurák, inballációk, diétás kurák, szabad-, nap- és tófürdők, villanyzás és massage. Mindennemű idegbajok, légzési, emésztési, vérkeringési, anyagesere és más egyéb bajok ellen. Igen védett hely, állandóan enyhe, szép tavaszi időjárás. Kitűnő konyha és olesó ellátás. Elő és utóidényben 30. július elejétől 6 hetes tartózkodás után 30 százalékos árengedmény. Szobák egész idényre olesó átalányárban bérelhetők. Állandó fürdőorvos

Dr. Vladár Lajos. Prospektussal szolgál a fürdőigazgatóság.

KÜLÖNFÉLÉK.

(Lásd a mellékleten.)

— **Az Orle választmányi gyűlése.** Valának egyakarattal együtt... Együtt volt ismét az Orle választmánya dr. Baltazár Dezső elnöklete alatt Budapesten és együttesen tisztelgett Degenfeld József gróf konventi elnök előtt. Aztán számba vették a híveket (1600-on felül jár már a számuk) és a rendelkezésükre álló anyagi erőt (3—4000 korona az évi felesleg) és tanácskoznak a lelkész továbbképzésről (belmissio), a lelkészválasztásról, a nagy egyházak egyházmegyévé alakításáról, a magyarázatos bibliáról, a protestáns sajtóról. Határozatot hoztak a hajdúböszörményi Kálvineum felépítésére s addig is 20 lelkészi árva segélyezésére. És lőn nagy hirtelenséggel mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése. És megjelentek előttük kettős tüzes nyelvek. Ime, ez volt az Orle ez évi budapesti választmányi gyűlésének története, melyre közelből és távolból mintegy 36-an jöttek össze s mely, óh mily fordulat! a magyar református egyház egyetemes konventjének székházában tartatott meg a folyó 1913. esztendőben, május hó 5-ikén.

— **Ökrös István.** A debreceni református egyház elveszítette egyik legkitűnőbb tanítóját. — Ökrös István, Teleki-utcai református tanító, élete

48-ik, boldog házassága 24-ik és tanítóskodása 28-ik évében, folyó évi május hó 4-én reggel, két napi súlyos szenvedés után jobb létre szenderült. Gyökeres debreceni ember volt, ősi polgár-családból származott; iskoláit is mind itt végezte. Igazi vastag nyaku kálvinista: elhatározásaiban megfontolt, de hajthatatlan. Mint tanító példányszerű. Izig-vérig gyakorlati ember volt s a reá bízott kicsinyeket oly páratlan ügyességgel, szerető gondnal, de mégis komoly szigorúsággal nevelte, hogy mindenek elismerését kivívta tanítóskodásával. Aki valaha csak tanítványa volt, ez mindig meglátszott rajta. Családját rajongásig szerette. Sokat adott arra, hogy egyháziasságával jó példát adjon a híveknek s növendékeknek egyaránt. Temetése május 6-án volt; a gyászos háznál Szele György lelkész, a sírnál Tassi Miklós igazgató búcsúztatta el. Feleségén kívül öt kiskorú gyermeke siratja. A gyászban osztozik a híven szolgált debreceni egyház is. — Az igaznak emlékezete áldott! A B. F. R. A.!

(is.)

— **A debreceni református kollégium theologus ifjúsága** 1913 május 21-én a nagyerdei Dobos-pavilonban theologus majálist rendez. Kezdeté este 8 és fél órakor. A tiszta jövedelem felerészben a Hit-tanszaki Önképző-Társulat, felerészben pedig a Kálvineum javára fordítatik. Cigány: Kiss Béla. — Személy-jegy 2 korona; család-jegy 5 korona. Felül-fizetéseket — tekintettel a jótékony célra — köszönettel fogadunk és hírlapilag nyugtázzunk. Jegyek előre válthatók Csáthy Ferenc úr könyvkereskedésében.

Tavaszi, nyári árjegyzék kivonata

Neumann M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiu- és leánykaruha üzletéből

Egysoros sacco-öltöny

tartós, jó, angol divat cheviotból, divatos minták 38—, 44—, 52—, 58—; Valódi kék cheviotból 44—, 48—, 60— K-ig; Csíkos divat-kamgarnból, pótol mérték szerinti rendelést 66—, 70—, 84— K-ig.

Teljes Ferenc József-öltöny
finom fekete meltonból 86— K.

Jaquet és mellény

fekete Himalaya-cheviotból, leg-divatosabb facon, 66— korona.

Egyes fekete dosking nadrág

17—, 24— koronáig.

Divat-nadrág

kamgarnból, 16— K-tól feljebb.

Felöltő

divatos angol sávos vagy kockás cheviotból, bélés nélkül, harangszabas 36— koronától feljebb.

Eredeti angol eső-köpeny

drapszinü gummiszövetből, állómell, Raglán ujjakkal 50— kor.

Felöltő

félbő, mérsékelt haranggal és sarkos bevágással, hosszú facon, kézelő hajtókával v. anélkül, egyszínü szürke Shettland 32—60, K-ig sávos angol Honespun 40—70 K-ig, doubszövetből 48—90 koronáig.

Körögallér rövidebb és hosszabb.

Turista-, vadász-, sport-, kerékpár gallér csuklyával v. anélkül, zsolnai loden, minden színben 28—32, vizhatlan teveszőr 26—32—36, zsolnai és angol divat cheviot 28—36—40.

Felöltő ifjaknak 12--16 évesig

Bluzos kosztüm

kék cheviot 20 K, szürke vagy drapp divatszövet, esinos minták selyem csokorral 16 K-tól feljebb.

Vadász-kosztüm, iskola-kosztüm,

kétsoros felöltő

6—15 éves leánykáknak, angol divat cheviotból, bélés nélkül 30 K.

Egybeszabott ruhácskák

3—10 éves leánykáknak kék kamgarn-cheviotból, elől üregráncal, sima hátulja, alul plissével, matröz gallér, fehér sujtással, arany gomb lakóval 28 koronától feljebb.

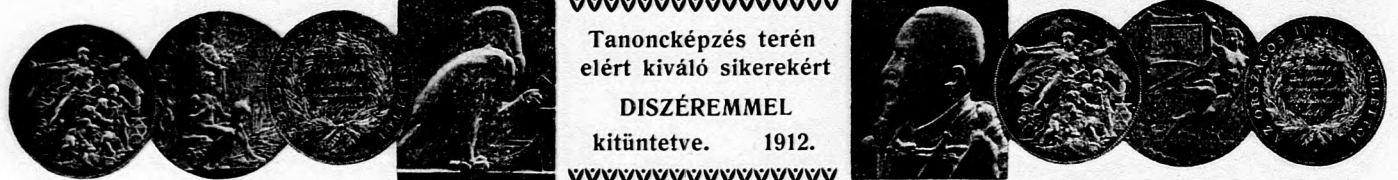
Norfolk kosztüm

mellénnyel 9—15 éves fiuknak, célszerű kockás vagy divatos szövetekből nadrág pánntal vagy térdnadrág 32 koronától feljebb.

VILLAMOS ÓRA ÉS TORONYÓRA GYÁR

GR. THOROTZKAI ÉS TÁRSA ROZGONYI ÉS LENDVAI

TELEFONSZÁM 46-87 BUDAPEST, VI., SZIV-U. 32. SÜRGÖNYCIM: ÓRAGYÁR SZIVUTCA

Nagy ezüstérem Aranyérem Diszérem Aranyérem

Gyártunk :

Aranyérem Diszérem Aranyérem Nagy ezüstérem

≈ TORONYÓRÁKAT ≈

megbízható pontos járással, válogatott anyagból, erős és modern kivitelben, sok évi jótállással.

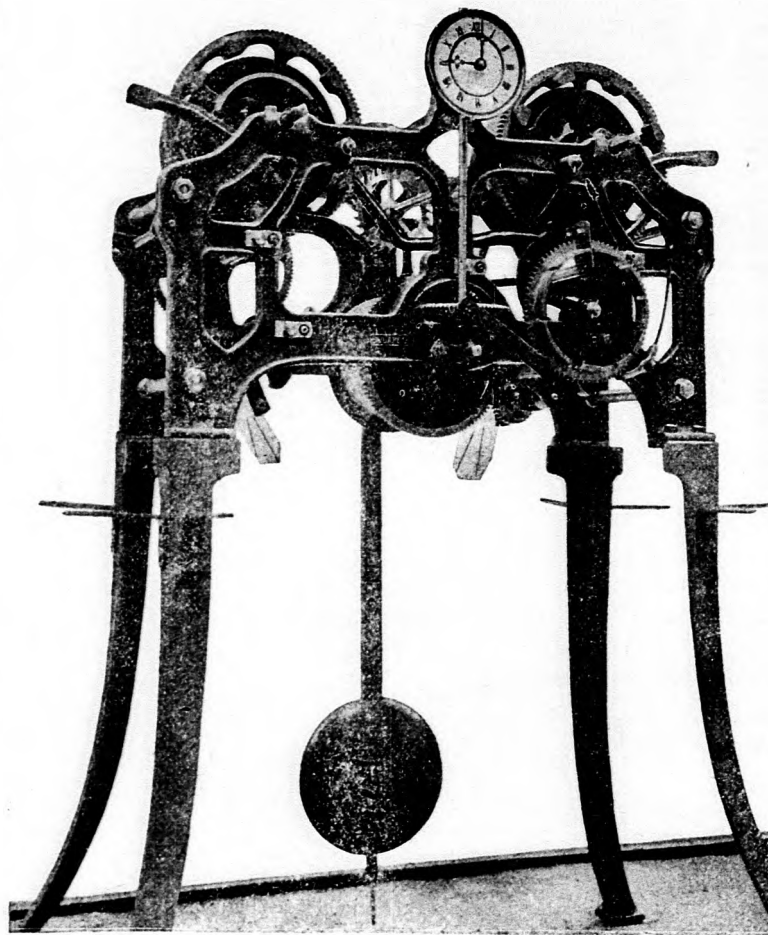
Saját szabadalmunk szerint villamos fő- és mellékórákat, villamos toronyórákat, villamos jelző órákat, iskolák és gyárak részére, villamos kongatókai, őrelőző órákat. — Kastély, laktanya, perron, reklámórákat, harangjátékokat és különféle futóműveket, Számláló készülékeket. Óraszerkezettel működő, beállítható lámpakapcsolókat.

Magyarország egyetlen modernül berendezett villamos óra és toronyóra gyára.

30 munkás, 45 gép.

Elvállalunk :

AURÓRA villamos lámpát is oltó vagy gyújtó ébresztő órát.

Budapest székesfőváros szerződéses toronyórasai.

A magyar királyi államvasutak, posta, dohánygyárak és zálogházak, Pécs, Szeged, Szekszárd, Szabadka, Nagybánya, Debreczen, Kecskemét Hajmáskér, B.-Gyarmat, Hódmezővásárhely, Muraszombat stb. szállítói.

Költségvetéssel díjtalanul szolgálunk.

Szállítunk fagymentes toronyóra olajat.

ELŐNYÖS FIZETÉSI FELTÉTELEK.

Debreczen es kir. város könyvnyomda-vállalata.

PüNKösdi rózsa.

*Hajdan egy világot porrá égettél,
S helyette eröddel mást építettél . . .
Óh püNKösdi lélek, óh püNKösdi tüz!*

*Fölséges csodádat azóta bátran
Meg-megújítod az embervilágban . . .
Óh püNKösdi lélek, óh püNKösdi tüz!*

*Te vagy ott mindenütt, ahol kigyúlad
A tetteket szülő nemes indulat . . .
Óh püNKösdi lélek, óh püNKösdi tüz!*

*S hogy el ne vesszenek gyáván és tétlen
Sorra jársz a népek történetében,
Óh püNKösdi lélek, óh püNKösdi tüz!*

*— Valaha nálunk is, hajh, tudtál tenni,
Csak mi velünk nem tudsz semmire menni,
Óh püNKösdi lélek, óh püNKösdi tüz!*

*Köztünk csak ábránd vagy, nem cselekedet,
Egy rózsa fa örzi az emlékedet:
Óh püNKösdi lélek, óh püNKösdi tüz!*

— **Egyházlátogatás.** Dávidházy János esperes, F. Varga Lajos főjegyzővel és Miskolczy László, Veress Bálint tanácsbírákkal e hét folyamán látogatták meg a debreceni református egyházat. Az iskolák szép rendje s általánosan kitűnő előmenetele a vizitáció elismerését megnyerte.

— **Lelkész beiktatás Tégláson.** Téglási egyházközségünk vasárnap, április 27-én iktatta be új lelkipásztorát. Az egyház b. e. Ablonczy László korai halálával ült meg. Hét hónapig várakoztak a jó téglásiak, míg az Amerikában szolgáló ifjú Andrásy Kálmán, kit egyhárgú bizalommal hívtak meg, elfogalhatta állását. Az idő végre is bételt. Megérkezett az új lelkipásztor, kit annál nagyobb érdeklődéssel vártak, mert közülök egyetlen lélek sem ismerte, nem látta. Csak jó híret hallották. Bízta annak a közmondásnak az igazságában: „alma nem esik messze a fájától”. Az öreg fát, id. Andrásy Kálmánt, ismerték gazdag gyümölcséről, nemes lelkéről. Ismerték, mint Istennek emberét, ki nemcsak híveit, de bizonyára egyetlen fiát is Isten félelmére nevelte. Remélték, hogy abból a lélekből, abból a szikrából, mely az édes apában él, élni fog a fiúban is. S ez a lélek nem lesz erőteljes munkása az Isten országának. A gyönyörű tavaszi vasárnap kedvezett az ünnepség fényének, sikerének. Nem csak a téglásiak apraja-nagyja vett abban részt, de messziről is eljöttek a tisztelők és jó barátok. Zsúfolásig megtelt a templom. Az egyházmegyét Korocz József egyházmegyei főjegyző képviselte, ki igen bölcs és gazdag tartalárú beszéd kíséretében iktatta be az ifjú Timótheust. Ott voltak gróf Degenfeld Pál egyházi

főgondnok, Veszprémy István országgyűlési képviselő, az apa, Andrásy Kálmán buji-, Szikszay András ibrányi-, Veress Károly nyírturai-, Tomory Dezső szabolesi-, Bálint János geszterédi-, Porzsoló István újfehértói lelkészek, Rózsa Ernő főszolgabíró, Aranyoss József újfehértói főgondnok, Szabó Gyula tanító s ezeken kívül még sokan. Az iktató lelkész, Korocz József, ünnepélyes felszólítására az új lelkész elmondotta beköszönő beszédét. Illetve előbb imádkozott. Buzgón imádkozott. Mennyivel más ez az imádság, mint mikor hallunk némelyeket monoton, megmélyített, elváltoztatott hangon eldörögni sokszor hallott imádságokat. Az ő imádsága egyszerű, közvetlen, a legtermészetesebben elmondott, szívből fakadó imádság volt. Szívünknek egyetlen húrja sem maradt érintetlenül, mi is vele szálltunk, vele együtt jártuk be mélységet és magasságot. Pál apostolnak Kor. I. levele I. rész, 18. verse alapján predikált a keresztről való tudományról. Azt mondotta egyik felkészítője róla, hogy az eszméknek egész árvizét borította reánk. Gazdag volt a tartalom, hatásos az előadás, gazdag épülésére a szomszédhozó lelkeknek. Templom után a presbiterium díszgyűlést tartott, hol az új lelkész a lelkesi hivatalt átvette. — Délben gróf Degenfeld Pál úr látta szívesen a vendégsereget. Itt egy új szokásról kell megemlékezni. Étekezésünket már második lelkészbeiktatásnál a himnus elénekülésével kezdtük meg. Talán közeledő lépés ez már ahoz, hogy nem sokára nemcsak magunkban gondoljuk, hanem nyilvánosan, szóval is ki merjük mondani: „Aki ételt, italt adott, annak neve legyen áldott”. Kell-e mondanom, hogy toaszt is volt elég?

Nyári ruháit tisztíttassa Wacha Róbert

ruhafestő és vegyítisztító
gyárában Simonffy-utca 55.

A grófi pince jó bora csinálta-e? de meg voltak ihletve az ajkak. Igen szépeket hallottunk a két Andrást, Szikszay- s Korocz-tól. Szikszay András egy pár kuruc-nóta eldalolásával is gyönyörködtette hallgatóságát. Bizony csak az este vetette haza a vendégeket.

— **Kovács István** makói református kántor. 1848—1913. Közéletünknek és református egyházunknak egy minden tekintetben munkás alakja, a makói nagy református egyháznak majdnem négy évtizeden közszeretetlenben és tiszteletben élt, kiváló kántora ment el az élők sorából. „Azok közé a kevesek közé tartozott, aki olyan tiszteletet tudott magának kivívni, mint amelyet kiváltságos emberek, csakis rejtett lelki kincsek birtokában levő nemesebb lények tudnak maguknak biztosítani. Makó városának eme négy évtizedes szolgálata összeforrott Kovács István életével!” Pedig ő soha intenzív részt nem vett a közigazgatásban, de a lelkünkben volt, mindazoknak, akik a város, a megye, az ország sorsának intézésében részt vettek. Ma már eltemetve nyugszik, de emléke soká fog élni Makó város lakóinak szívében, ahol sok könyvet felszárítottak az ő kántori szolgálatával összeforrt búcsú-beszédei és szép tehetségével előadott énekei. A sok letűnt nagy egyházi emberekkel együtt elment ő is az öröklét fényes csarnokába, ahol zavartalan öröm és igaz boldogság van. Itt szerető szívek őrzik az ő jó emlékét és immár elnyerte az ő Krisztusától a letéteztett koronát. — „Énekeltem és dicsértem hatalmat, Uram!” Zsolt. XXI. 14. v. *Bartha Antal*, pankotai református kántor-tanító.

— **Két jubileum.** Az egyiket Nagyszalontán ülte meg Böszörményi Lajos, ez az Isten lelkétől lelkedzett lelkipásztor. Szoros családi körben és zavartalan csendben, úgy ahogy az az ő eddig lefolyt áldásos életének és sikeres lelkipásztori működésének megfelel. Még ismerősei és barátai is csak későn vehettek róla tudomást. A másikat Törökszentmiklóson rendezték és ellenrendezték a nagy nyilvánosság teljes bevonásával. Ami bennünket illet: szívünkben kívánunk a jubiléumoknak számos boldog éveket. Ami pedig a jubileumot illeti: az első nyilvánosabbnak szerettük volna. (Megerdemelte volna a szeretett és tisztelt lelkész személye), a másikat pedig belsőbbnek, zavartalanabbnak (megerdemelte volna a ritka alkalom).

— **Gyászhir.** Dr. Batta Pál ügyvéd kis fiaival: Palikával és Gyurikával; dr. Batta István főgimn. tanár és neje Kólos Sárika, továbbá Batta Ferenc úgy a maguk, mint a rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel jelentik, hogy a legjobb apa, nagypapa, após és testvér *Batta György* református lelkész életének 66-ik évében folyó hó 26-án délelőtt 10 órakor csendesen elhunyt. Drága halottunk folyó hó 28-án, hétfőn délután 2 órakor fog a református egyház szertartásai szerint a rimasimonyi-i sírkertben eltemettetni. Rimasimonyi, 1913 április hó 26-án. Legyen csendes nyugalma!

— **Meghívó.** A „Böhm Károly-Társaság”, mely a magyar philosophia művelését tűzte ki céljául, f. hó 13-án, kedden d. e. 11 órakor tartja az egyetemi könyvtár előadó termében alakuló közgyűlést, melyre

☛ A legjobb ☚

amerikai magyar gyártmányu

☛ CIPŐK ☚

legolcsóbb bevásárlási forrása

NEUMANN TESTVÉREK

— cég —

DEBRECENBEN
a Tisza-palotában.

Telefonszám 434.

Sérvben szenvedők

∴ teljes bizalommal forduljanak ∴

Schön Sándor

keztyü-, kötszer és orvosi műszertárhoz

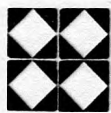
**DEBRECEN,
PIAC-UTCA 14.
CSAPÓ-UTCA SAROK**

címzettet tisztelettel meghívja az intéző-bizottság. Tárgysorozat: 1. „Böhm Károly emlékezete“: Bartók György, a theol. fakultás ny. r. tanára, egyet. m. tanár. 2. Megalakulás. Üdvözlések. 3. Tisztviselők és választmány megválasztása. 4. Az 1913. évi munkaprogram megállapítása. Közgyűlés után társas ebéd a New-York szálló éttermében. A meghívott testületeket tisztelettel kérjük, hogy képviselőjük nevét május hó 10-ig bejelenteni kegyeskedjenek. (Cím: Bartók György. Kolozsvár, Bocskay-tér.)

— **Pünkösdi református ifjúsági-est elmaradása Élesden.** Változatos programmal akart az élesdi ref. ifjúsági-egylet pünkösdi második napján estélyt tartani, de ezt most elhalasztja azért, mert osztózni akar ezzel is gyászában Dávid Gyula református lelkész elnökének, akit múlt április hó 22-én pótolhatatlan veszteség ért édes anyjának özv. Dávid Mihályné sz. Bihari Teréziának pár heti szenvedés után élete 75-ik évében történt gyászos elhunytával. A boldogult jó édes anyának teljesült kívánsága, hogy 12 gyermeke közül életben maradt egyetlen fia Gyula külföldről hazakerülve idehaza nyerhetett elébb Kassán feyházi lelkészi, majd Élesden rendes lelkészi állomást. Így édesítette meg a jó Isten özvegségének s életének néhány végső esztendejét s azon óhaját is teljesítette, hogy egyetlen fia karjai közt végezze be életét. Az elhunyt egyik legbuzgóbb támogatója s hallgatója volt az élesdi református ifjúsági-egyletnek. Gyakran adományozott egyházának. Legutóbb is az adományokból lel-

kész fia által állítottatott élesdi toronyóra szép összeget ajánlott. Temetése nagy részvét mellett április 24-én folyt le Élesden. A gyászbeszédet, imát a boldogultnak meghagyása szerint *Csák Máté nagyváradi református lelkész egyházmegyei tanácsbíró végezte mindenkinek tanítására, vigasztalására s megnyugtatóására.* A jobblétre szenderült édes anyát egyetlen fián kívül a neh. dr. *Bihari Péter volt debreceni és budapesti teológiai tanár testvérei, mint testvérek gyászolják a kiterjedt rokonsággal.* Legyen áldott a jó anyának emléke, lelkész fiának bánatát oszlassa a hit, a vallás, melyet az elhunyt anya csepegtetett ápoltszívűbe végső percéig, amikor ezt sugta fiának: „*Most már itthagylak egy fiam, mindenem... legyen veled a jó Isten!*“

— **Káplántartási díj és segédlelkészi fizetékieszítés az első évnegyedre.** Kiutaltattak a következő lelkészek és segédlelkészek részére: Fodor Benjámín 125 K, Takács Imre 62 K 50 f., Dombi Lajos 125 K, Vass Antal 75 K, Tarnóczy Lajos 125 K, Réthy László 125 K, Godács Imre 125 K, Somogyi Lajos 125 K, Szirbik Sándor 65 K, Kádár Dániel helyettese 125 K, Pataki Imre 125 K, Babus Gyula 65 K, Bakcsi Gyula 25 K, Dávid Lajos 125 K, Gerzsenyi István 125 K, Ecsedi Károly 125 K, Vigvári Mihály 15 K, Joó Miklós 65 K, Pantkó Gábor 25 K, Dávid Gyula 125 K, Bugyi Mihály 125 K, Nyikos Sándor özvegye 83 K 34 f., Karla Ödön 125 K, Nemes Imre 125 K, Kun László özvegye 125 K, Bara József 65 K, K. Tóth Sámuel 120 K, Székelyhidi Béla 65 K, Takács

Telefon: 6—44.

Az országban 52
üzlet.

Kaas Lipót Debreczen. Piacz-utcza 58.

Lincleum

és Szőnyegház *viaszkosvászon és gummi-
áru gyári főraktára.*

*Az ujonnan berendezett áruházban dusan felszerelt raktár
áll a t. vevőközönség rendelkezésére.*

*Mindenkinek egyformán érdekében áll ezen világvárosia-
san berendezett áruház megtekintése.*

Olcsó szabott árak!

Vételkötelezettség nincs.

József 125 K, Magyary Gábor 125 K, Simon Elek 125 K, Debreczeni László 125 K, Balogh Imre 125 K, Ablonczy József 125 K, Gavallér János 125 K, g. Nagy Béla 65 K, Fekésházy Gyula 125 K, Bakos Kálmán 125 K, Porzsolt Károly 125 K, Porzsolt Lajos 65 K, Görömbei István 125 K, Szabó László 125 K, Pásztor István 125 K, Tárcei Géza 65 K, Szabó Lajos Nyirbátor 43 K, Kovács Ferenc 95 K, Veress Károly 125 K, Nyiri István 125 K, Csizsár Árpád és Rameczdorfer György együtt 65 K, Pap Géza 125 K, Balogh István 125 K, Melegh Albert 125 K, Szabó Lajos 125 K (Domahida), Szabó Zoltán 65 K, Korány János 125 K, Asztalos Kálmán 125 K, ifj. Kürthy Károly 125 K, Ujlaky Gábor 125 K, Boros Mihály 65 K, Pató Károly 125 K, Debreczeni István 50 K, Kocsa Károly 125 K, Nagy László 65 K, Tóth Benedek 125 K, Fábrián Károly 96 K, Kocsis Kálmán 65 K, Filep István özvegye 125 K, Kormány Bertalan 125 K, Varga Gusztáv 65 K, Szeles Pál 125 K, Jakab Ernő 125 K, Fekete Lajos 65 K, Vincze Elek 125 K, S. Nagy József 125 K. — Valamennyi esperesi hivatal részére egyenként 125 K. A nyugták rendes és segédlelkési aláírás és esperesi láttamozás után kellően felbélyegezve beküldendők az egyházkerületi pénztári hivatalhoz.

— **Az új görög kath. püspökség.** Miután hívei, papjai, sőt esperesei is fellázadtak volna ellene: megtörtént végre az új görög kath. püspökség becikkelyezése s az új görög kath. püspök részére a főrendi tagság biztosítása 200 egynehány ezer hívó után. (Mi 2½ millió után alig ötöt s felet kapunk!) Majd

KONCZ

fest és vegyileg tisztít

mindennemű ruhát, csipke-és szövet-függönyöket stb. kifogástalanul. Harisnyák, kötők, batiszt és mosó grenadin-ruhák stb. felelősség mellett, mosható színűre festetnek.

Gyár és főüzlet Debrecen.
Arany János-u. 10. Fióküzlet
Batthyány-utca 2. szám alatt.

♦♦ ♦♦♦♦ 701. Telefon 701. ♦♦♦♦♦♦♦♦

következik a megyei szeminárium felállítására szintén állami költségen és a Csordás—Marosán-féle esperesjelöltek képzése és a többi. A legszükségesebb, t. i. a püspök kinevezése és az új egyházmegyének a hercegprímás hatósága alá leendő rendelése azonban most is elmaradt, amint elmaradt sok minden, amit az illető magyar nyelvű hívők és az állam érdekében várhattunk volna. Sajátságosan vagyunk ezzel a keservesen létrejött alakulással. Tiszta vérbeli vagy eloláhsított magyarokról van szó, azután az állam érdekéről is és a lelki üdvösség kereséséről. Mind a három érdekel minket is. Rokonszenvünket csak növeli, hogy ezek a görög kath. magyarok nagyjára tiszta református vagy reformátusokkal vegyes területen laknak. Természetes tehát, ha a püspökség alakításának eszméjét a legnagyobb örömmel üdvözlöttük. Azóta azonban fokoként kiábrándultunk. Az új alakulást ellenünk próbálták felvonultatni. Az állameszme nem erősödött s az üdvösség sem nyert. A felekezetek közti egyenlőtlenség pedig nőtt. Csak valahára helyes mederbe kerüljön a dolog s úgy a magyarságnak, mint a keresztyénségnek haszna legyen belőle.

— **Lelkészeiktatás.** A szentesi református egyházközség vasárnap iktatába hivatalába új lelkészt, Böszörményi Jenőt, a budapesti református egyházközség volt hitoktatóját és a Ferencváros népszerű misszionáriusát. Az új lelkészt, akit a budapesti református egyházközség Kovácsy Sándor dr. nyugalomban tanácsos vezetésével igen fényes küldöttsége kísért útjában, gyülekezete s egyben szülő-

SZINES ÉS FEHÉR FÉRFI-INGEK, LÁBRAVALÓK, HAR'SNYÁK ÉS ZSEBKENDŐK nagy választékban.

Jó mosó zefir, karton, batist, ruhavászon, sport-ingek amerikai gallérral

♦♦ Női harisnyák, zsebkendők, kötények ♦♦ divat szerint.

Kész fehérneműek

nők, férfiak, gyermekek részére.

Legrégibb megbízható vászonüzlet.

ALAPITVA 1831.

ALAPITVA 1831.

Menyasszonyi kelengyék

legnagyobb választékban

Kardos Lászlónál

DEBRECEN, Kossuth-utca 9. szám.

városa virágos úttal és harangzúgással fogadta. A beiktatást vasárnap délelőtt az öreg templomban Futó Zoltán esperes végezte, azután pedig a fiatal lelkész ment fel a szószékre s tartotta meg beköszöntő beszédét. Istentisztelet után a más felekezetek és helyi testületek fejezték ki nagyrabecsülésüket Bőszörményi iránt, a déli lakomán pedig Futó Zoltán esperes, Fekete Márton dr. országgyűlési képviselő, Gonda Béla miniszteri tanácsos, Gaál Mózes író, főgimnáziumi igazgató, Kósa Zsigmond dr. szabaddalmi bíró, Bilkei Papp István theológiai akadémiai tanár, Varga Antal vallásnár s a szentesi ág. ev. esperes és a zsidó hitközség fiatal rabbija üdvözölték.

— **Egyházmegyei egyházi értekezlet.** A debreceni egyházmegye szokott értekezletét ez évben Hencidán, 1913 május 21-én, szerdán, a következő sorrenddel tartja meg: I. Istentisztelet délelőtt 1/2 10 órakor kezdődőleg. 1. Fennálló ének: 37. dics. 1. vers. Közéneke: 74. dics. 1., 2. verse. Hencidai énekkar éneklése. 2. Imádság. Mondja: dr. Baltazar Dezső püspök úr. 3. Közéneke: XC. zsoltár 1. verse. 4. Prédikál Jánosi Zoltán debreceni lelkész úr. 5. Hencidai énekkar éneklése. Bezáró gyülekezeti ének: CXXII. zsolt. 3-ik verse. Félórai szünet után II. Értekezlet, szintén az Istenházában. 1. Megnyitó beszéd. Tartja Dávidházy János esperes, értekezleti elnök úr. 2. Értekezések. Sinka Sándor egyházmegyei világi tanácsbíró és Kató István berettyóújfalui tanító uraktól. 3. Végül a 179. dics. 10-ik versének eléneklése. III. Tisztelgés az egyházkerület elnöksége előtt a lelkészi lakon. IV. Közébed az óvoda helyiségeiben 1/2 óra-

kor. Egy teríték ára: 2 korona 50 fillér, mely az ebédelési helyiségben, az ebéd-jegy átvételkor fizetendő. Az értekezletre való utazást és azon részvételt illető tudnivalók: Az egyházkerület elnöksége és kísérete az ezidőszerint Debrecenből reggel 4 óra 10 perckor induló vonatra ül és a közben felszállókkal 5 óra 49 perckor érkezik a pocsaj-esztári állomásra, ahol fogatok várnak a vendégekre. Hencidára érkezés 7 óra tájban. Akik Debrecen felől érkeznek, legyenek szívesek ezen körülményt május 11-ig a lelkészi hivattal közölni, hogy kellő számú fogatról gondoskodás történhessen. Mivel Berettyóújfaluba, megfelelő időben, vonat nem érkezik, a Sárrétről jövő vendégek csak kocsin utazhatnak Hencidára vagy esetleg Debrecen felől. A Debrecen felé visszautazás a pocsaj-esztári állomásról délután 6 óra 27 perckor a legkényelmesebb. A vonathoz vivő fogatokról az egyház gondoskodik. Kéretnek azok, akik a közehéden részt akarnak venni, hogy erre vonatkozó szándékukról a lelkészi hivatalt május 11-ig, pünkösöd első napjáig értesíteni szíveskedjenek.

— **A vésztői kálvineumi ünnepély eredménye.** A vésztői ünnepély anyagi eredményéről is vetlünk tudósítást, mely szerint a nemes lelkesedés kézzel fogható gyümölcse megközelíti a másfélezer koronát, mely a lelkészi árvák javára esik. Méltó elismerés érje a derék vésztői lelkes közönséget, melynek áldozatkészsége ily szépen nyilatkozott meg.

— **Nagykőrösön** e hó 4-én volt a Kálvineumi-ünnepsége, mely a legfényesebb erkölcsi sikerrel és nem is remélt anyagi eredménnyel (végződött) folyt

Haas Fülöp és Fiai

Debreczen, Piac-utca 59. sz. Kaszanyitzky mellett.

Szőnyeg-, függöny-, ágy-, asztalterítő és butor-szövet gyárosok.

Gyárak: Sopron és Ebergassing.

Elősmert régi jó hirnevü cég.

Telefon: 560. szám.

Telefon: 560. szám.

le. Ünnepi hangulatban volt a város közönsége, hogy falai közt üdvözölhette a tiszántúli egyházkerület kiváló ifjú püspökét s a vele érkezett kedves vendégeket, Kiss Ferenc egyh.-ker. főjegyzőt, a budaiak ékes szavú papját Haypál Benőt, a mély egyházas érzéséről ismeretes és a vallásos nemes célok érdekében halára méltó szívességgel szereplő Fröhlich Dóra úrhölgyet (Budapestről) s a város hírneves költőnővé lett szülöttét Baáry Elemért (Mayerné Szücs Olgát). — Az érkező vendégeket a vasúti állomáson a presbyterium, nagy közönség, a képezde és főgimn. ifjúsága élén, kik tanáraik vezetésével vonultak ki, a főgondnok dr. Kökény Dezső üdvözölt, ki azon este fényes vacsorát is adott a vendégek tiszteletére. Horváth József főgimn. tanár pedig a közreműködő hölgyek tiszteletére látott nagyobb baráti társaságot vendégszerető úri házábanál.

Vasárnap d. e. 9 órakor az istenitiszteletet dr. Baltazar Dezső püspök végezte magas szárnyalású gyönyörű imájával, Haypál Benő budai lelkész pedig megkapó, hatásos prédikációjával. Közben a püspökladányiak megnyerő hangú kántora Jánosy Antal énekelt orgonakisérettel.

Az istenitisztelet végeztével presbyteri gyűlés volt, ahol az egyház nevében Patonay Dezső lelkész, a város nevében Póka Károly polgármester, a kecskeméti egyházmegye nevében Ádám Kálmán esperes üdvözölték dr. Baltazar Dezső püspököt, aki szíves szavakkal köszönte meg a lelkes, meleg fogadtatást. Kiss Ferenc pedig a hálás érzés őszinte szavaival mondott köszönetet az áldozatkészség, a nemes szívűség oly szép megnyilatkozásáért.

Adományoztak s alapítványt tettek: Nagykőrös református egyháza 1000 kor. Nagykőrös város 1000 kor. Szarka Mihály kir. tanácsos, nyug. állami főrealisk. igazgató s neje és fiok Zoltán nyug. huszárszázados 300 kor. Mészöly Gáspár nyug. főgimn. igazgató 200 kor. B. Tóth Ferenc birtokos 200 kor., a főgimn. tanári-kar 200 kor., a képezdei tanári-kar 100 kor., Kovács Ferenc tanár 100 kor., dr. Joó Imre tanár 100 kor., Horváth József tanár 100 kor., Patonay Dezső lelkész 100 kor., Bakó József lelkész 100 kor., Patonay Endre és neje Auliczky Ilona Budapestről 100 kor., dabsai Halász Gyula földbirtokos 100 kor., inárcsi Farkas Ferenc fölbirtokos 100 kor., Gáll Dezső földbirtokos 100 kor., ifj. Beretvás János földbirtokos 100 kor., Torma János földbirtokos 100 kor., Fodor István birtokos, egyh.-algondnok 100 kor., a Községi Takarékpénztár 100 kor., a Népbank 100 kor., a Közgazdasági Bank 100 kor., a városi Kaszinó 50 kor., Jalsoviczky Sándor minisz. tanácsos és neje Budaházy Anna Budapestről 50 kor., Somogyi Balázs birtokos 25 kor., dr. Kökény Dezső főgondnok 20 kor., Szappanos Sándor egyh. ügyész 20 kor., Técsy Bálint presbyter 20 kor., ifj. Hartyáni Imre Czeglédéről 20 kor., Sánta Béla nyugalm. tanár 10 kor., dr. Jalsoviczky László ügyvéd 10 kor., Kollársz Lajos gőzmalomtulajdonos 10 kor., Borsos Sándor presbyter 8 kor., öz. Garzó Józsefné 6 kor., Fazekas József presbyter 5 kor., Duboczky Mihályné 10 kor., dr. Balla József ügyvéd 4 kor. N. N. 4 kor., N. Gy. 50 kor., Perselyes adomány volt délelőtt s délután 107 kor. 76 f. Két koronás belépti díjából a templomban begyűlt 510

A Nagytiszteletű lelkész urak és a n. é. uri közönség b. figyelmét felhívom 20 éves törv. bejegyzett ..

FÉRFI SZABÓ

cégemre (üzletemre), melyben a leg-elegánsabb angol és magyar divatu uri ruhákat, **papi palástokat** és **fővegeket**, sikkes vasuti és katonai egyenruhákat készítek.

Tartalékos tiszték, tisztjelöltek és egyéves önkéntesek teljesen előírás szerint lesznek felszerelve.

↔ Teljes tisztelettel ↔

Prelovszky András
papi, egyenruha és uri szabó
Debrecen, Kossuth-u. 4.

ROYAL NAGYSZÁLLODA

DEBRECEN, PIAC-, DEÁK FERENC-
ÉS HUNYADY-U. SARKÁN.

TELEFON 2-26. TELEFON 2-26.

Kényelmes világos szobák
Villanyvilágítás
Fürdő használat
Modern berendezés
Étterem és kávéház
Havi abonna étlap szerint
Hangverseny-terem
Nagy fedett terras
Mérsékelt árak

A vendégek kényelmére és kiszolgálására a tulajdonosok személyesen ügyelnek fel

korona. Így az adományok teljes összege 6000 koronára egészített ki.

Délben a városi szálló dísztermében közebéd volt, melyen a vidéki vendégek az egyház szívesen látott kedves vendégei voltak s melyen 82-en vettek részt.

Délután 3 órakor volt a templomban a vallásos ünnepség, melyen igen szép számmal vett részt a közönség s a Kecskemétről és Czeglédre átjött érdeklődők.

Hegedüs Endre kántor orgonajátéka után Varga Józsefnek, a kőrösiek méltó büszkeségének és dicsekedésének mesteri vezetése alatt a képezdei énekár énekelt, Horváth József főgimn. tanár ódai emelkedettségu alkalmi költeményét szavalta, Fröhlich Dóra úrhölgy (Budapestről) szívhez szóló kedves hangján vallásos éneket énekelt orgona kísérettel, dr. Baltazár Dezső püspök ünnepi beszéde egészen elbűvölte a hallgatóságot gondolatai szépsége, nyelvének mesteri díszes s magas szárnyalása által. Jánossy Antal püspökladányi kántor behízelt, fülbe csengő szépséges éneke után a város szülötte Baáry Elemér (M. Szűcs Olga) szavalta el nagy hatást keltve vallásos tárgyú költeményeit, majd a kőrösiek tüneményes hangú ifjú tanítója Faragó Ambrus énekelt orgona kísérettel s Kiss Ferenc záróbeszédével ért véget a megható, felemelő hatású szép ünnepély. Kiss Ferenc beszéde alatt szív nem maradt meghatottság, szem köny nélkül, mikor oly elevenen, meghatóan festette a református lelkészek árváinak nyomorú sorsát. D. u. 5 órakor a város közönségé-

nek szinte lelkesedés számba menő búcsú üdvözlése közben, mely a piacteret s a vasúthoz vezető utcát sűrű tömegben állta el, utazott el dr. Baltazár Dezső püspök s szereplő társai, kik egész urai lettek a kőrösi közönség szívének, azt teljesen meghódították.

— **Felvétel a debreceni református tanítóképző-intézetbe.** A debreceni református tanítóképző-intézetben a jövő 1913—14. iskolai évre az első osztályba összesen 40 növendék vehető fel. A pályázati kérvények szabályszerűen felszerelve folyó évi május hó 31-ig nyújtandók be. Részletes felvilágosítást szívesen ad az intézet igazgatósága.

— **Levél a Szerkesztőhöz.** Vettük s adjuk a következő szomorú levelet: „A káplántartási állami segélyre vonatkozó nyomtatott nyugta-lapok már több hetekkel ezelőtt megérkeztek, azonban arról az utasításról, hogy mennyi segélyről legyen az kiállítva, semmi értesítés nincs. A nagyméltóságú konvent üléséig még csak türelemmel vártuk az értesítést, de már több szegény, elidősült s káplántartásra szorult lelkésznek nehezen várják az értesítést. Tudnunk kell ugyanis, hogy a káplánok általunk teljesített fizetése nem annyi, mint amennyit a törvény előír, hanem a teljes ellátáson kívül legalább 500—700 korona, mert olcsóbban nem akad segédlelkész, ezt is előre kell fizetni; hogy miből, azt megfejtani a principális dolga. Nagy baj, hogy az idő a 80 esztendőt a fejemhez csapta s a halál eljönni késik, nyugdíj-intézetbe magas koromnál fogva már nem léphettem be, nem állhat oldalam mellett munkás feleség, aki segítene az életfentartás terheit hordozni, mert az

DEBRECENI BUTORKÉSZITŐ ASZTALOSOK ÁRUCSARNOK SZÖVETKEZETE
MINT AZ ORSZÁGOS KÖZPONTI
ÁRUCSARNOK SZÖVETKEZET TAGJA
DEBRECEN, HUNYADI-UTCA 17—19.

ÁLLANDÓ BUTORKIÁLLITÁS! ↔ Hálósobák, ebédlők, uriszobák, szalonok, kosár és fonott butorok, szőnyegek és függönyök, ugyszintén egyes butorok >> darabok előnyös fizetési feltételek mellett jutányosan kaphatók. <<

SZAVATOSSÁG AZ ÁRUK KIVÁLÓ MINŐSÉGEÉRT. SZIGORUAN SZABOTT ÁRAK.

!!! Ezen butorcsarnok kisiparos tagjai által készített butorokat értékesíti. Minden beérkező áru átvétel előtt bíráló bizottságilag felülbiráltatik. : : : **!!!**

már 8 év óta ágyban fekvő beteg. Méltóztassék azért valahogy megtudakolni s megírni, hogy kapunk-e káplántartási segílyt, mert valamit tennem kell, hogy a káplán fizetését, ami a koszt és teljes ellátáson kívül még évi 500 korona, amint megalkudtunk, valahonnan előteremthessem. Kérésem mellett tisztelettel maradtam 1913 ápril 29-én, N. N., n. n-i református lelkészi". — A nevet nem írjuk ki. A választ ma küldtük el, hogy a pénz még ma sincs ugyan itt, de értesülésünk szerint immár „útban van, közeledik", tehát a nyugta is jöhet, s ha jön, ezzel is időt nyerne a rég várakozó káplántartó lelkésztársak.

— **Az amerikai missio igazolása.** A magyarországi református egyház amerikai missziójának igazolása. Dr. P. Vollmer, az „Egyesült Államok Református Egyháza" lancasteri theológiájának tanára, ez egyház hivatalos lapjában, a philadelphiai „Reformed Church Messenger" folyó évi január hó 9-iki számában, „More German-English ministers needed" (Több német-angol lelkészre van szükség) címmel feltűnést keltő s általános helyesléssel fogadott cikket írott, mely a magyar egyetemes református egyház amerikai vállalkozását is igazolja. A cikk idevonatkozó része így hangzik: „A németül és angolul (s tegyük hozzá mi: *magyarul*) beszélő lelkészekért való szükséglet növekedőben van, nem fogyóban, mert (Amerikában) még ma is százai — igen, százai — vannak ama gyülekezeteknek, amelyek többé vagy kevésbé a német nyelvet használják. Így, — sőt ha a német kivándorlás soha többé nem emelkedné, vagy ha egészen megszűnnék is (ki merné pedig ezt állítani?), — ez átmeneti állapot tartani fog legalább is a jelen

és a következő nemzedékek alatt. Ez okból mind a három theológiánk komolyan igyekezik annyi két-nyelvű lelkész képezni, amennyire a hallgatók tehetsége és készsége képessé teszi őket. A mi lancasteri theológiánkon folyik most előadás a német prédikálásból; a Central theológián három évi tanfolyam van a német homileticából és tucatszámra bocsátotta ki a kétnyelvű lelkészeket, míg a Missziói Ház túlnyomólag német. Sőt még a britt-angol eredetű denominációk is régen belátták, hogy ha a tizenöt-millió német-amerikaira befolyást akarnak gyakorolni, oly férfiakat kell képezniök, akik bírják a németet. A presbyteriánusok több, mint ötven év óta két magas színvonalú theológiát és kollégiumot tartottak fenn Dubuque-ben, Ia. és Bloomfield-ben, N. J.; a methodistáknak körülbelül hat német kollégiumuk és theológiájuk van és a német híveik száma közel nyolcvanezer. A baptisták egy német theológiai iskolát vezetnek Rochesterben; még a congregacionalistáknak is van német osztályuk az ő chicagói theológiájukon. Az egyháznak nem szabad ez ügyet pusztán nyelvkérdésnek tekintenie; ez inkább „ország-kérdés". Miként nyerhetünk embereket legjobban a Krisztus országának? Ez nem intézhető el tetszések és nem tetszések alapján sem, annál kevésbé szűk nativista szempontból. Ameddig a németet kívánja a többség, vagy csak a kisebbség is, azt nem szabad elnyomni. És végül, a hálához tartozik, hogy munkánkból szenteljünk valamit annak a népnek, amelytől származtunk. Ez Krisztus szerint és Pál szerint való, akik sohasem hanyagolták el a saját népüket. Sőt tovább menve, el van ismerve, hogy

Elsőrendü gramofonok,

kerékpárok,

varrógépek,

villanyfelszerelési czikkek nagy raktára és nagy javítóműhelye. Villanycsengők szerelése és jókarban tartása. =====

Molnár Testvéreknél

Debreczen, Egyház-tér 2. sz. Nagytemplom mellett. oo

Telefon szám 727. ————— Telefon szám 727.

oo Óriási gramofon és lemez raktár. oo

Butorok

== minden kivételben ==

legolcsóbban beszerezhetők

Weisz Gyula

:: butor-nagyáruházában ::

Debreczen, Széchenyi-utca 19.

Telefon 918.

Telefon 918.

Pál befolyását sok részben annak köszönhetjük, hogy képes volt két nyelvet beszélni, az aramot és görögöt, míg Péternek tolmácsra volt szüksége, amikor Rómában prédikált. — Eddig a Dr. P. Vollmer cikke, melyet idehaza is meg lehet szívelni s azzal lehetne kiegészíteni, hogy ha az amerikai misszióval célt akarunk érni, azt fejleszteni kell. A fejlesztés az eddigi akció folytatása mellett, egy Amerikában leendő magyar református papképző felállításában állana. Erre a theol. akadémiára a hazai lelkészképzés fejlesztése miatt is szükség volna.

— **„Böhm Károly Társaság”**. Kolozsvárról kapjuk a következő sorokat: A napokban lesz két esztendeje, hogy a magyar filozófiai tudományosságunk eddig páratlan büszkesége, Böhm Károly, a kolozsvári egyetem volt professzora, örök álomra hunyta le szemét. Tanítványainak kis serege most, a magyar tudós világ megannyi jelesének tevékeny támogatásával, az emberhez és a tudóshoz legméltóbb módon készül megörökíteni a mester emlékezetét. Hosszú, de teljesen zajtalan előkészítés után f. hó 13-án délelőtt 11 órakor tartja Kolozsvárott, az egyetemi könyvtár előadótermében alakuló gyűlését a „Böhm Károly Társaság”. Célja: a magyar filozófia művelése a kritikai idealizmus szellemében. Ennek a tiszta és nemes tudományos, világnézeti és etikai szellemnek minden legkisebb térhódítása is benső öröme, rokonérzésre és buzgó érdeklődésre szólítja és kötelezi magyar protestantizmusunk minden egyes hivatalos és nem hivatalos tényezőjét: ez pedig különös mértékben. Nemesak azért, mert Böhm vér és lélek szerint protestáns volt, mi több: eredetileg protestáns papnak készült s egyetemi tanárságáig a budapesti ág. ev. főgimnáziumnak volt évek hosszú során át kiváló, hű professzora: nem is csak azért, mert a Társaság alapítói közt s leendő törzskarában igen szép számmal foglalnak helyet a hazai s különösen a kolozsvári protestáns fő- és középiskolák tanárai (köztük a tudományos irodalomban igen előnyösen ismert nevek, mint Nagy Károly, dr. Bartók György, dr. Ravasz László, dr. Szelényi Ödön stb.), ámbár ezeket is jóleső örömmel szabad és kell is regisztrálnunk. Hanem mindenek felett azért esemény e Társaság megalakulása protestantizmusunkra nézve, mert ez utóbbi mindig büszkén mutathat rá arra, hogy szellemének a Böhm Károly nemes és erőteljes személyisége és hatalmas életműve kialakulásában minő nagy és termékenyítő szerep jutott. Ez a hatás pedig, minél mélyebb volt, annál inkább lehetett *kölesönössé*. Az a kritikai idealizmus, amelynek középpontjában a Böhm sarkalatos gondolatai szerint a szellem egyedüli reálitása és egyedülvaló méltósága, *önértéke* áll, meggyőződésünk szerint vezéresillaga lesz a protestáns teológiai tudomány új alapvetése és módszeres kiépítésének is, de nem kevésbé vezéresillaga a magyar protestantizmus gyakorlati élettevékenységének egy etikai ércalapon álló új, egységes *nemzeti kultúra* megalkotásában, amelyre az örök evangélium és a négyszázados történelmi múlt sürgetve követelőző szóval kötelezik. Ennek a hódítani akaró és hódításra képes szellemnek — *tehát nem egy névnek, vagy egy csalhatatlan rendszernek* — kultuszát jelenti a mi számunkra a Böhm-Társaság alakulása s épp' azért első sorban maga a magyar protestantizmus az, amely a leg-

teljesebb joggal elvárhatja minden, arra hivatott gyermekétől e nagy ember emlékezte, munkája és a neve alatt és szelleme jegyében meginduló frisserejű sokatigéző filozófiai társas munkásság iránt való munkás figyelmet.

— **Meghívó**. A „Magyar Református Énekevezérek Egyesülete” választmányi és évi rendes közgyűlését a folyó évi június hó 4-én, délelőtt tartja Debrecenben, a református egyház tanácstermében (Egyház-tér 17. szám). A választmányi gyűlés 9 órakor, a közgyűlés pedig 10 órakor veszi kezdetét. A) *A választmányi gyűlés tárgyai*: 1. A választmányi gyűlés megnyitása. 2. Pénztárnok jelentése s költségvetés. 3. Indítványok. B) *Közgyűlés tárgyai*: 1. A gyűlés megnyitása. 2. Elnöki jelentések a kántori fizetések rendezése és a zsinati törvényekre vonatkozó észrevételek tárgyában. 3. Jelentés kiadványainkról. 4. Pénztárnok jelentése s költségvetés választmányi javaslattal. 5. Indítványok. Mely választmányi és közgyűlésen való szíves megjelenést tisztelettel kéri az elnökség. Debrecen, 1913 május 5. *Nagy András*, egyesületi elnök.

— **Ujorgona**. Magyarsók — Szelőce község (Nyitra megye) a temploma részére egy díszes külsejű, legújabb csőrendszerű, teljes sipsorú, új orgona készítésével bízza meg Ország Sándor és fia rákospalotai (Budapest mellett) orgona- és harmónium-gyáros céget. A mű a nyár folyamán lesz a használatnak átadva.

Feleős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

HA OLCSÓN

(partieban) akar vásárolni
: közel a vonathoz :
uri, női divat, rövidáru, bluz,
pongyola, gyermek-ruhasző-
vet, delain, kreton, ernyő,
harisnya és fűzőkülönleges-
séget állandó alkalmi ár-
ban kaphatja

REICHMANN

DIVATÁRÚHÁZÁBAN
DEBRECZEN, PIAC-UTCA 85.

a Royal-kávéházzal szemben.

Egyházi tisztviselők külön árkedvezményben részesülnek. — Kivánatra mintákat küldünk bérmentve. — Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Debrecen legna-
gyobb és **legolcsóbb**

uri, fiu és gyermek <<

ruha áruháza

Gerő E. Ernő

Debrecen, Piac-u. 41.

TINTNER J. E.

kauesuk- és fémbélyegző gyár és véső
műintéze e Budapest, IV., Kigyó-tér 5. sz.

Készít mindennemű ezimtblákat,
zománcból, sárga- és vörös-rézből,
horgany és rézöntvényből raktáron
tart számozó és keletjelző béjegzőket.
Zománc táblákat mindennemű felirattal.
Zománc- és vésett számokat.
Pleh chablanokat bélyegző vánkókat
és bélyegző festéket, ugyszintén
kimoshatatlan ruhajelző tentát
fehérműek jelzésére. :- :- :- :-

BURG IZSÓ

✦ FÉNYKÉPÉSZETI, FESTÉSZETI ✦
ÉS FÉNYKÉPNAGYÍTÓ MŰTERME
DEBRECEN, KOSSUTH-U. 24.

Műtermemben készülnek minden e szakmába vágó fényképek ugymint fényes és matt képek, pigment, gummi, Platinotypia, a legkisebb képről életnagyságu nagyításig.

KÜLÖNLEGESSÉGEK :
Külső csoportokban, gyermek felvételekben, menyasszonyi képekben. Ujdonságok szines levelező lapokban. Felvételek kívánatra háznál is eszközöltetnek.

Bejelentett felvételek este villanyvilágítás mellett eszközöltetnek.

Alföldi Takarékpénztár Debrecenben

..... Piac-utca 16. szám, saját palota.

Alaptőke: 2.400,000 K. Tartalékok: 1.470,000 K.

..... Érdekközösségben a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal.

Üzletágai :

Takarékbetétek, csekkszamlák. — Váltóleszámítolás, törlesztéses és jelzálogkölesönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdei megbízások; hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árúkra. ** ** *

Saját árúraktár.

Safe-deposit (magánletét pénztár).

Affiliált intézete :

Kabai takarékpénztár részvénytársaság; Nádudvari takarékpénztár részvénytársaság; Hajdunánási takarékpénztár részvénytársaság.

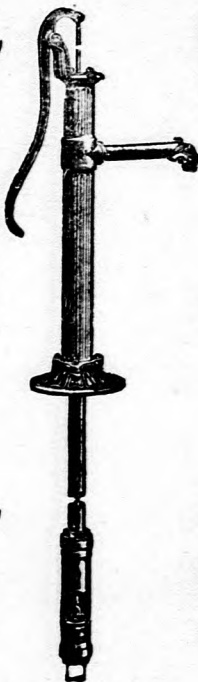
.....
Fióktelep: **Vámspércs.**
.....

EGÉSZSÉGÜGYI MŰSZAKI VÁLLALAT

R. T. Péterfia-utca 46. sz.

.....

ELVÁLLAL MINDENNEMŰ VIZVEZETÉK BERENDEZÉSEKET, melegviz és központi gőzfűtést, FÜRDŐSZOBÁK BERENDEZÉSÉT, a legmesszebbmenő igényeknek megfelelően, valamint melegviz berendezéseket is. >< Óriási anyagraktárunk folytán abban a helyzetben vagyunk, hogy a megrendeléseket azonnal és pontosan teljesíthetjük. Elsőrangú munkaerőkkel rendelkezünk. Minta raktárunk minden időben megtekinthető.

TELEFON: 10-62.

.....

Megrendeléseket kedvező fizetési feltételek mellett is elvállalunk. >< Utbaigazítással, műszaki tanáccsal és költségvetéssel teljesen díjtalanul szolgálunk.

.....

— Debrecen legnagyobb —
vizvezeték berendezési vállalata.

Házak vízvezetékének évi jókarban tartását elvállaljuk. A vállalat műszaki igazgatója Brüll Alajos.

Debreceni Hitelbank

Részvénytársaság
Piac-utca--Széchenyi-utca sarok I. em.

Elfogad takarékbetéteket betétkönyveskére és checkszámlára. Törlesztéses jelzálogkölesönöket ad földbirtokokra és házakra. Óvadékkölesönöket ad vállalkozóknak és bérloknek. Elfogad tőzsdei megbízásokat értékpapírok vételére és eladására. Kölesönöket nyújt tőzsdén jegyzett értékpapírokra; valamint vidéki pénzintézetek részvényeire. Leszámítól tárcaváltókat az intézet kebelében alakult hitelrészes csoportban. Ércpénzek és külföldi bankjegyek legelőnyösebb beváltása. Felvilágosítással készséggel szolgál

Az Igazgatóság.

Pörök pezsgőgyár

Péterfia-utca 61. sz.

Pünkösti ünnepekre ajánlja pezsgőit és borait.

Gyártmányai az összes jobb kávéházakban és vendéglőkben kaphatók. ↔

Pezsgő-főraktár: KONTSEK

GÉZA fűszer- és csemege-

***** üzlete. *****

Pezsgők és borok nagyban és kicsinyben a Péterfia-u. pincében kaphatók. Házhoz szállítás.

POLLÁK SAMU

villanyvilágítás, erőátvitel és vízvezeték-szerelési vállalata

TELEFON 656. DEBRECEN, PIAC-UTCA 43. SZÁM. TELEFON 656.

VILLANYVILÁGÍTÁSI, VILLANYCSENGŐ, ERŐÁTVITELI MOTOROK, DINAMÓK BERENDEZÉSE, FELSZERELÉSE, JAVÍTÁSA ÉS JÓKARBAN TARTÁSA.

TELJES VÍZVEZETÉKEK, RESERVOIROK, CSATORNÁZÁSOK, FÜRDŐSZOBÁK ÉS CLOSETTEK BERENDEZÉSE, FELSZERELÉSE, JAVÍTÁSA ÉS JÓKARBAN TARTÁSA.

CSILLÁROKBÓL ÉS VILÁGÍTÓ TESTEBŐL ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR.

TECHNIKAI FELSZERELÉSEK ÉS EGYES KELLÉKEKBŐL NAGY RAKTÁR.

*** KÖLTSÉGVETÉS DIJTALAN. ***

BUTOR

részletre és készpénzért igen jutányos árban kapható **Kovács Mihály** butorraktárában **Budapest, VII., Óvoda-utca 44. szám.** (Garay-tér sarok). E lapra hivatkozók 10 százalék árengedményben részesülnek.

A Nagyméltóságú vallás-és közokt. Miniszter elrendelt, hogy a felekezeti iskolák pecsétjein a magyar címer legyen.

Egy címeres bélyegző ára felszereléssel . . K 4-

Egy bélyegző címer nélkül felszereléssel . . K 3-

Készíti:

Geduldiger Hugó

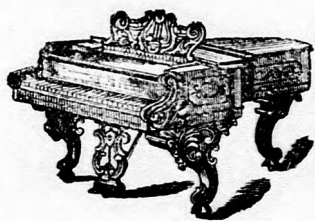
ruggyanta bélyegző-gyára

Budapest, Váci-körút 17/a.

SCHMIDT S.

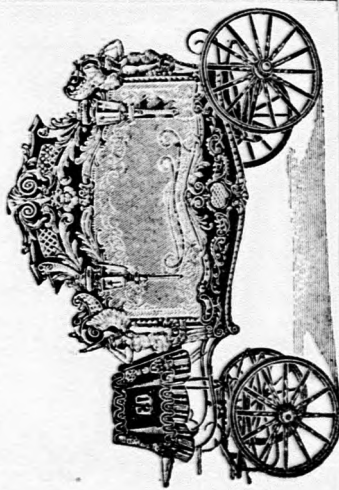
zongora, harmónium és mindenemű hangszerkészítő és raktáros.

DEBRECZEN,
PIAC-UTCA 73-IK SZ. A.

FRISS ZSIGMOND ÉS DR. DOCTOR GUIDO
BUDAPEST, VI. LEHEL-UTCA 8.

ELSŐ MAGYAR
KOPORSÓDÍSZ, SZEM-
FEDŐ, SÍRKOSZORÚ,
GYÁSZKÖCSI ÉS
RITUALIZÁCIÓ CIKKEK
GYÁRA,
TEMETKEZÉSI ÜZLETEK
TELJES BERENDEZÉSE.
TÁJÉKOZTATÓ ÁRJEGYZÉK
INGYEN ÉS BÉRMENTVE

Debreczen szabad királyi város

világítási vállalata

városi üzlet Piac-utca 81. sz. alatt.

Elvállalja: légszesz és villamos vezetékek és felszerelések be-
rendezését világítási és ipari célokra. Gázkályháknaál és főzők-
nél az elhasznált légszesz legfeljebb egyharmadrész áru, mint
a tüzelés költsége. Szép és olcsó lámpák, csillárok és hozzá-
való felszerelések kaphatók. Szállít mindenféle dinamó gépeket
és villamos motóro- **pirszén (kokszt)** házhoz szál-
kat. — Elsőrendű **porosz kőszén** litva olcsóbban
mint bárhol **porosz kőszén** megrendelhető a lég-
és tiszta : **porosz kőszén** szeszgyárban vagy a
városi üzletben. Valamint épületek és favazak megvédésére való
fekete kőszén kátrány tetszés szerinti mennyi-
ségben. — Mindennemű

felvilágosítással szivesen szolgál az igazgató:

Debreczeni Jenő _____
gépészmérnök.

Gyári telefon: 74.

Városi üzlet telefon: 90.